

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Socialpsykologiskt program 180hp

KANDIDATUPPSATS

Föräldraskap

Om papparrollens påverkan på mäns sociala liv

Karl Karlsson och Linnea Börjesson

Socialpsykologi 15hp

Halmstad 2015-02-16

Abstrakt

Denna uppsats är inriktad på att undersöka hur föräldraskapet påverkar de sociala relationer som pappor är aktiva inom. Uppsatsen undersöker även hur den nya papparollen inverkar på de könsroller som föräldrarna har i hemmet. För att undersöka detta har fokusgrupper genomförts, dessa genomfördes på ett föräldrakooperativ med ett antal pappor som fritt fått diskutera och reflektera kring större och mindre teman som berör sociala relationer, familj och prioriteringar, känslan av medlemskap samt könsroller. De teorier vi valt att använda oss av är Randall Collins "Interaktionsritualer", Thomas Scheff "Sociala band" och Yvonne Hirdmans "Könsrollsteori".

Det resultat vi nått i denna uppsats är att social interaktion som sker med likasinnade människor skapar starkare sociala band. Men finns inte ett gemensamt fokus tenderar de sociala banden att försvagas för att till sist försvinna. Föräldraskapet tenderar även att inverka på de könsroller som råder i hemmet, vissa informanter menar att det finns en uppdelning mellan manligt och kvinnligt. Medan andra familjer menar att uppdelningen mellan det manliga och det kvinnliga inte ser likadant ut hemma hos dem, vidare påvisar vårt resultat att det genuskontrakt som råder idag håller på att omförhandlas.

Nyckelord: föräldraskap, papparoll, relationer, fokusgruppsintervjuer, könsroller

Abstract

This essay's focus is to examine how parenthood affects the social relations that fathers are involved in. The essay also examines how the new role as fathers affects the gender roles that the parents have in the home. To examine this, focus groups has been implemented, these have been implemented at a parent cooperative with a number of fathers that freely got to discuss and reflect about smaller and bigger themes that affects social relations, family and prioritization, the feeling of belonging and gender roles. The theories we have chosen are Randall Collins, "Interactions rituals", Thomas Scheffs "Social bonds" and Yvonne Hirdmans "gender role theory".

The result vi came to is that social inteaction that involves like-minded people creates stronger social bonds. But if there isn't a mutual focus the social bonds tends too weaken until they eventually are gone. Parenthood tends too affect the gender roles that prelavent in the home, some of our informants means that there are a division of masculine and feminin. While other familys means that the division between masculine and feminin doesn't look the same at there house, further more our result shows that the gender contract that is current today is under negotiation.

Keywords: parenthood, father-role, relationships, focus group interviews, gender roles

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Disposition	3
2. BAKGRUND	3
2.1 Tidigare forskning	6
3. METOD	12
3.1 Vetenskapsteoretisk ansats - Hermeneutik	12
3.2 Förståelse	13
3.3 Kvalitativ metod - Fokusgrupper	14
3.4 Urval	17
3.5 Tillvägagångssätt	19
3.6 Tillförlitlighet/validitet	22
3.7 Etisk reflexion	23
4.0 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	24
4.1 Interaktionsritualer	25
4.2 Sociala band	25
4.3 Könnsrollsteorin	26
5. PRESENTATION AV MATERIAL	28
5.1 Sociala relationer	28
5.2 Familj och prioriteringar	32
5.3 Känslan av medlemskap	34
5.4 Könnsroller	35
6.0 SOCIALPSYKOLOGISK ANALYS	38
6.1 Bearbetning och bibehållning av sociala band	38
6.2 Interaktion	40
6.3 Skiftande könroller	42
6.4 Sammanfattning	44
7. REFLEKTIONER	46
Litteraturkällor	48
Internetkällor	48
Publikationer	49
BILAGA 1 - Fokusgruppsguide	50

1. INLEDNING

Upplevelsen att bli förälder är för många människor det största som hänt i deras liv, inte bara för att det är en mycket omtumlande upplevelse på flera olika plan i livet utan också för att föräldraskapet öppnar upp för en helt ny värld. Det är en period i livet som inte bara medför emotionella förändringar utan det krävs också mera praktiska sådana. Ett exempel på en sådan praktisk förändring är den som berör människors sociala liv, människor är dagligen involverade i olika sociala interaktioner. Det kan handla om relationen till en partner, arbetskollega eller vän. Dessa sociala relationer ser olika ut i olika sammanhang och det är relationer som kan komma att förändras över tid.¹

Dessa förändringar sker oavsett vilken könstillhörighet en människa har men faktum är att idag är män mer involverade i barnuppfostran än tidigare och det kan bland annat ses i den statistik som TCO presenterade kring mäns föräldraledighet. Enligt TCO var 16.7 % av papporna föräldralediga år 1999 men en ökning skedde och år 2012 var siffran uppe i 43.8%. TCO menar att utvecklingen mot en mer jämställd föräldraledighet sakta går framåt men att det är en process som kommer ta lång tid.²

Detta sammantaget innebär för oss att människors sociala relationer kan komma att påverkas på olika sätt när man blir förälder. Det som är viktigt att understryka, för det första, är att när vi talar om sociala relationer syftar vi på relationer till exempelvis partner, familj, vänner och arbetskolligor. Det är inte betydelsefullt var de sociala relationerna sker utan snarare handlar det om hur relationerna i sig har influerats av papparollen. För det andra, om de sociala relationerna påverkas på något sätt i samband med papparollen behöver vi fastställa vilka de är.

I vår studie använder vi oss av fokusgruppsintervjuer med pappor på ett föräldrakooperativ som vår metod för att samla in empiri till denna uppsats. Vi fann det intressant att undersöka just detta område då det pågår ständiga förändringar kring de stereotyper som finns idag kring könsroller och föräldraskapet med den tillhörande föräldraledigheten.

¹ <http://www.1177.se/Kronoberg/Tema/Barn-och-foraldrar/Familjeliv-och-relationer/Foraldraskap/Att-bli-foralder/?ar=True>

² http://www.tco.se/Documents/0413%20TCOs%20Pappaindex%202012_1.1_w.pdf

1.1 Syfte och frågeställningar

Eftersom pappor idag är föräldralediga i allt större utsträckning får papporna tillbringa mer tid med sina barn redan i tidig ålder. Detta leder till att de papporna som väljer att vara föräldralediga med sitt barn får en annan ingång till föräldraskapet än vad papporna fick för bara några år sedan. Detta tänker vi oss har en viss påverkan på hur ansvarsfördelning och könsroller ser ut i hemmet. Människor har relationer på sin arbetsplats, i det sociala och till en eventuell partner. I de olika relationerna finns det olika identiteter inblandade och det kan skapa konflikter både i förhållande till andra men även i sig själv. Vi tänker oss att detta, tillsammans med papparollen, kan skapa nya värderingar och prioriteringar och därmed får det sociala livet inte fullt lika mycket utrymme i det vardagliga livet som det tidigare fått.

Vi vill med denna uppsats undersöka hur föräldraskapet har påverkat pappornas sociala relationer, men också försöka förstå vilka olika faktorer som papporna anser ligger bakom eventuella förändringar i dessa relationer. För att kunna fastställa vilka förändringar som skett i samband med papparollen behöver vi också undersöka hur papporna upplevde att de sociala relationerna sett ut innan de blev föräldrar. Detta för att vi ska kunna fastställa vilka prioriteringar papporna hade innan de blev föräldrar och hur dessa prioriteringar förändrats i samband med papparollen. Vi väljer att inte avgränsa dessa prioriteringar till något vi endast undersöker i samband med sociala relationer, utan applicerar det även på könsrollerna och ansvarsfördelningen i hemmet.

Ansvarsfördelningen mellan man och kvinna, när det kommer till barnuppfostran och annat hushållsarbete, har länge varit fördelat på ett sätt som gett kvinnorna mycket ansvar, vilket vi även påvisar senare genom tidigare forskning som gjorts i ämnet. Vi vill därför genom denna uppsats också fokusera på genusaspekten kring rollerna i hemmet och om papparollen har bidragit till en förändring av de stereotypiska könsrollerna som existerat och som fortfarande existerar. Syftet med fokusgruppsintervjuer, med ett urval pappor på ett föräldrakooperativ i Norrköping, är att undersöka och reflektera kring hur deras sociala liv sett ut innan faktumet att de blev pappor, och om papparollen påverkat deras sociala liv gentemot partner samt vänner och bekanta. Syftet är också att konstatera om könsrollerna har skiftat i samband med papparollen. Vi vill undersöka detta med hjälp av teorier om interaktionsritualer, sociala band och könsroller, samt ett urval artiklar som rör tidigare forskning.

Genom vårt syfte blir frågeställningarna:

- Hur har pappornas sociala relationer sett ut innan föräldraskapet och hur har papparollen påverkat dessa?
- Hur har papparollen påverkat könsrollerna i hemmet?

1.2 Disposition

Studien inleds med bakgrund kring ämnet där historiska aspekter, som är värda att notera presenteras genom bland annat statistik och tidigare forskning. Dettabidrar till en ökad förståelse och är en tydlig grund för resterande delar i uppsatsen. Genom metodavsnittet som sedan följer, presenteras vår förförståelse samt val av bland annat metod och vetenskapsteoretisk ansats. I den efterföljande teoridelen presenteras vårt val av teorier som också förklaras och som utgör grunden för den kommande analysen. Detta gäller även det insamlade materialet som presenteras efter teoridelen. Därefter kombineras den tidigare forskningen med vårt insamlade material och val av teorier i en socialpsykologisk analys. Därefter följer en sammanfattning av resultaten där de viktigaste delarna i analysen och uppsatsen i övrigt presenteras. Uppsatsen avslutas med reflektioner av mer personlig karaktär där uppsatsen diskuteras mer fritt samt de källorna som har använts i samband med studien.

2. BAKGRUND

För att kunna förstå föräldraskapet och de könsroller som föräldrarna tillhör har vi valt att beskriva en historisk bakgrund. Vår förhoppning är att erbjuda en mer nyanserad bild av verkligheten så som den ser ut idag. De fem artiklar vi har valt fokuserar på området utifrån olika perspektiv så som arbetsplats, stereotypiska könsroller, pappornas syn på föräldraskapet men också barnuppfostran.

Yvonne Hirdman skriver om könsroller och hur dem har förändrats över tid, arbetet med att förändra dessa könsroller inleddes tidigt men bilden av dessa var tydligt inriktade mot manligheten. Kvinnorna var på något vis knutna till hemmet och männen mer förknippade med arbete. Möjligheten att få ut kvinnor på arbetsmarknaden ansågs tidigt vara ett hot mot manligheten så som den såg ut då, det upplevdes som något distraherande och männen i arbetarklassen var inte intresserade av det. Istället fanns där ett ideal som männen eftersträvade, idealet var en yngre man som hade lätt för att lära och hade hälsan i behåll. Det var en beslutfast man som drevs av starka ambitioner och tydliga mål. Det var så männen ville

att andra skulle uppleva dem. Detta ideal hade även andra aspekter som ansågs vara av betydelse, det rörde sig om att finna en lämplig partner och starta en familj. Det skulle också innebära att skapa ett eget hem, vilket inte var alldeles enkelt för arbetarklassen. Även om detta eftersträvades såg verkligheten annorlunda ut, många levde trångt och hade inte ekonomi för varken äktenskap eller eget boende. Motsatsen till detta var, det Hirdman kallar ”proletären” som var en slags anarkistisk ungdom med ett tydligt politiskt mål. Det som förenade dessa två grupper var dock deras gemensamma avsky mot tanken på ett jämställt samhälle.³

Det var inte förrän efter andra världskrigets slut som en något framtvungad lösning uppstod, kvinnorna visade sig vara outhärliga på arbetsmarknaden. Det var också nu som jämlikheten och debatten kring det fick mer utrymme även på den politiska marknaden. Lösningen var, för kvinnornas del, att de arbetade fram tills de blev mödrar varpå de stannade hemma med barnet tills skolåldern innan de gavs plats på arbetsmarknaden igen. Detta blev mer och mer utvecklat och under 1970-talet fick samhället i stort ta ett större ansvar för barnomsorg än vad den enskilda familjen gjorde vilket också gav kvinnor större frihet.⁴

Vad Hirdman vill få fram med könsrollernas stridigheter är att kvinnornas delaktighet ute på arbetsmarknaden, från början skett därför att det är männen som ställer krav och kvinnorna följer det för att få tillgång till arbetsmarknaden. Men detta är på väg att förändras. Det innebär att, den idealbild som tidigare fanns kring manlighet är på väg att försvinna och den kommer istället att ersättas med begreppet människa. Alltså går det inte att skuldbelägga det manliga släktet för ojämlikhet mellan könen längre därför att den bilden är så svag att den snart inte kommer att finnas kvar.⁵

År 2000 skapade TCO (Tjänstemännens centralorganisation) ett så kallat pappaindex, det skapades ursprungligen för att en kartläggning av hur föräldrarnas fördelning av föräldraledighet skulle kunna utformas. Själva indexet har sin kärna i statistik som Försäkringskassan presenterat, det handlar dels om hur många föräldradagar papporna tagit ut men också hur stor procent av alla föräldralediga som är män. Detta är, enligt TCO, viktigt för att det ska gå att se hur arbetsmarknaden utvecklas över tid. Anledningen till att det är svårt för arbetsmarknaden att bli jämlik idag är att om människor skaffar barn kan de inte vara lika ansvarsfulla på sin arbetsplats men också för att det än idag finns en bild av kvinnan som hemmahörande i hemmet. Vad TCO menar med det är att när en kvinna skaffar barn förväntas hon stanna hemma med barnet under en period och är då inte tillgänglig för arbete, men det är

³ Hirdman, Yvonne ”Genus – om det stabilas föränderliga former” (2001) Liber AB, Malmö sid. 139-143

⁴ Ibid sid. 159-168

⁵ Ibid sid. 202-203

inte samma krav som ställs på mannen. Dessutom menar TCO att när kvinnan skaffar barn ses det som någonting negativt på arbetsplatsen eftersom arbetsgivaren inte kan förlita sig på henne i samma utsträckning som tidigare. Kvinnans möjligheter till en stigande karriär försvinner därmed successivt. Dessutom anses kvinnor ha sämre närvaro på arbetsplatsen då de skaffar barn, detta är motsatsen till bilden av pappor. De ses istället som mer stabila, arbetsgivare anser att män är mer tillförlitliga när de skaffar barn. Detta är anledningen till att TCO:s pappaindex framställdes och år 1999 presenterade organisationen hur pappornas uttag av föräldraledighet såg ut, siffran då var 16,7 %. Detta är en siffra som sakta men säkert har stigit och år 2013 är siffran uppe i 44,5 %. Enligt den statistik som TCO presenterar kommer det att ta ungefär 80 år innan föräldraledigheten är jämställd helt och hållet, om utvecklingen går i samma takt som den gjort det senaste året. Mellan åren 2011 och 2012 var utvecklingen något snabbare, då var siffrorna 41,9% resp. 43,8%. Även om denna utveckling är bra, är glappet mellan mammor och pappor fortfarande stor, det är fortfarande kvinnor som står för majoriteten av föräldraledigheten. Denna statistik ser olika ut beroende på var i Sverige man väljer att titta. Det län som har störst procent föräldralediga pappor är Västerbottens län, där är siffran 51,7% medan Skåne län ligger sämst till med en siffra på 39,7%. TCO menar att det inte finns några klarlagda orsaker till varför skillnaden är så stor beroende på vart i Sverige människor bor men troligtvis ligger arbetsmarknadens utveckling på olika geografiska områden bakom detta.⁶

⁶ Orpana, Lena 2014-03-14 ”TCO granskar Pappaindex 2013”, TCO, Stockholm sid. 1-68

2.1 Tidigare forskning

De artiklar vi har valt att använda oss av i denna studie är valda eftersom de kan ge oss en mer nyanserad bild av området. Samtliga artiklar granskar föräldraskap eller föräldraledighet och dess betydelse för pappor utifrån olika perspektiv vilket ger vår studie stora möjligheter att kunna granskas på ett sätt som speglar verkligheten på ett så sanningsenligt sätt som möjligt. Dessa artiklar har hjälpt oss att genomföra en väl grundad analys genom att bidra med ytterligare infallsvinklar än vad vi kunnat få med enbart vår insamlade empiri. Dessutom har vi funnit nytta i att använda slutsatserna i artiklarna för att öka vårt djup och vår förståelse för de resultat som vi kommit fram till i analysen.

Artiklarna kompletterar varandra genom att samtliga artiklar undersöker samma huvudområde som vi är intresserade av, men ur olika perspektiv. Genom detta kunde vi, i ett tidigt skede i vår uppsatsperiod få en bred uppfattning om vårt intresseområde som inte endast bestod av vår förståelse, utan också genom vetenskaplig forskning. Den vetenskapliga forskningen skapar också en mer rättvis grund för vår studie vilket gjort att vi kan forma en mer adekvat fokusgruppsguide. Detta har bidragit till att vi har fått en mer välgrundad empiri i vår uppsats.

”Parental Leave and Father Involvement in Child Care: Sweden and the United States”

Artikeln nämner kort intressant historia gällande föräldraledighet. Från början var tanken med föräldraledighet att mamman skulle få stanna hemma och återhämta sig efter förlossningen. Idag ligger det mest fokus på barnet och att barnet ska få en god uppfostran och känna ett välbefinnande med sina föräldrar. Haas (1992) menar att de papporna som var mest positiva till att hjälpa till med hushållssysslor också var mest gedigna om att ta ut föräldraledighet. Dock konstaterade han att papporna påverkades av arbetskamrater och arbetsgivare. Om dessa var emot föräldraledighet påverkades pappan starkt av det och i många fall tog pappan inte ut sin föräldraledighet, trots att han var berättigad till det. Däremot, om papporna arbetade på en arbetsplats med mycket kvinnor utnyttjade männen i betydligt större utsträckning sin föräldraledighet. Även pappor som haft någon form av förebild som varit föräldraledig eller om nära och kära gett ett stöd i att vara föräldraledig har papporna övervägt att vara föräldralediga. Stödet från partner eller familjemedlem (oftast mamman) ska ha varit det mest betydelsefulla i sammanhanget. Vi upplever att denna artikel hjälpt oss ställa rätt frågor i vår kvalitativa metod eftersom denna artikel nämner några (enligt

artikeln själv) stora anledningar som påverkar beslutet om vem som är föräldraledig. Artikeln nämner att arbetskamrater påverkade pappans beslut om att vara ledig eller inte, vilket är en direkt påverkan på mannens sociala liv.⁷ Samtliga informanter vi pratat med, har varit föräldralediga och därför anser vi att denna artikel passar in som hjälp till vår studie. Dessutom nämner artikeln att påverkan från arbetskamrater kan förändra pappans tankesätt gällande exempelvis föräldraledigheten. Genom att vi är intresserade av pappans sociala relationer finner vi denna artikel intressant eftersom resultatet i den visar att sociala relationer har en stark påverkan på ett beslut om föräldraledighet.

"Perceptions of mothers and fathers who take temporary work leave"

Denna artikel beskrivs av Eagly och Steffen och den forskning de utfört. Det är att kvinnor är mer kapabla än män till att ta hand om barn medan männen i sin tur är mer kapabla att försörja sin familj än vad kvinnorna är. Kvinnor förknippas mer med omhändertagande attribut så som värme och de är mer vårdande, männen blir förknippade med attribut som kompetens och makt. All denna forskning påvisar, enligt artikelförfattarna, att kraven på en social roll påverkar de attribut som generellt förknippas med en rollinnehavare. Modellen "skiftande mått" kan erbjuda en förklaring på detta, enligt Biernat och Manis.⁸ Måtten i denna modell baseras på könsspecifika förväntningar som finns på en viss roll, exempelvis tilldelas män högre mått än kvinnor på en arbetsplats medan kvinnor har högre mått i hemmet. Männen ses som mer kompetenta på arbetsplatsen och kvinnorna ses som mer omhändertagande i hushållet. Dessutom bedöms män och kvinnor utifrån könstillhörighet, männen bedöms utifrån den generella syn som finns på män och vice versa. En mamma som väljer att vara föräldraledig ses som någonting positivt därför att hon arbetar utanför hemmet och hjälper till med försörjningen när hon kan. Men hon väljer att offra sin inkomst under tiden hon är föräldraledig för att kunna vara en mamma åt barnet när det är fött. Föräldralediga pappor ses som någonting negativt eftersom papporna har övergivit den försörjande roll som hans familj egentligen behöver. Denna syn på de respektive rollerna kan skapa påtryckningar som gör att kvinnor väljer den roll som de generellt förväntas ha. Detsamma gäller männen, den negativa generella uppfattningen som finns om föräldralediga pappor kan se till att papporna istället arbetar än att vara hemma med barnet. Enligt Russo är

⁷ Rudy, Ray, Seward & Dale. E Yeatts & Lisa. K Zottarelli "Parental leave and father involvement in child Care: Sweden and the United States" (2002) Journal of Comparative Family studies sid. 1-13

⁸ Biernat et al. (1991) & Manis (1994), enligt Coleman, Jill & Renae, Franiuk "Perceptions of Mothers and Fathers who take temporary work leave" (03/2011) Sex Roles, Vol 64, Issue 5/6 sid. 311-323

detta synsätt någonting som påverkar kvinnors och mäns beslut om vem som ska stanna hemma och vem som ska arbeta.⁹

Vi menar att denna artikel hjälper oss att förstå att förväntningar på könsroller påverkar föräldraskapet, att en man eller kvinna förväntas agera på ett visst sätt. Det finns olika förväntningar på kvinnor och män, beroende på vem som ska vara föräldraledig samt ta det största ansvaret kring barnuppfostran.

”A change in life as experienced by first-time fathers”

Denna artikel är skriven av Astrid Fägerskiöld från Linköpings universitet. Hon menar att det är en stor förändring som sker från att vara ungar till att bli förälder, det är ett stort ansvar som kommer med papprollen. För det mesta upplevde pappan dessa känslor som positiva även om det blev stora förändringar i livet. Upplevelsen av att bli förälder innebär också att relationen med partnern ofta blir djupare. Relationsskapandet med barnet beskrevs som något positivt och något som pappan ville utveckla med en känsla av stolthet och glädje. Samtliga pappor i artikeln hade tagit 10 dagars ledigt tillsammans med mamman efter förlossningen. Men den efterföljande ledigheten som mamman hade, när pappan arbetade, gjorde att pappan kände sig lite utanför och att mamman på något sätt blev ”huvudföräldern”. De flesta papporna i artikeln hade tänkt ta föräldraledigt, men beslutet kring det berodde bland annat på vilken ekonomisk situation som föräldrarna befann sig i samt vilken inställning som pappornas arbetsgivare hade till föräldraledighet. Även om föräldrarna har rätt till föräldraledighet, vill dessa inte göra relationen olustig med arbetsgivaren. De flesta papporna trodde dock på att arbetsgivaren inte skulle ändra uppfattning om pappan till det sämre om denne ville ha ut sin föräldraledighet. Papporna som deltog i forskningen, som resulterade i artikeln, var samstämmiga om att föräldraskapet var något positivt som förändrade deras liv. Det var något som tog mer tid från dem, något som gjorde att det inte längre gick att leva det livet som de levde förut, samtidigt sågs detta inte som något negativt. Papporna såg det snarare som en mognadsprocess och ett ansvarstagande som var både spännande och glädjande för pappan. De kunde uppleva negativa känslor som exempelvis att de kände sig oviktiga men samtidigt visste dem att de tog en viktig del i barnets liv vilket i slutändan var övervägande för papporna.¹⁰ Vi har funnit nytta i användningen av denna artikel genom att den kunnat hjälpa oss att förstå de prioriteringar som våra informanter valt att göra, och hur

⁹ Coleman, Jill & Renae, Franiuk “Perceptions of Mothers and Fathers who take temporary work leave” (03/2011) Sex Roles, Vol 64, Issue 5/6 sid. 311-323

¹⁰ Fägerskiöld, Astrid “A change in life as experienced by first-time fathers” (2008), Scandinavian Journal of Caring science, Blackwell Publishing Limited, Hoboken sid. 1-9

deras liv har förändrats sedan de blev föräldrar. Denna artikel nämner också hur relationen med partnern har förändrats sedan faktumet att bli förälder, vilket vi är intresserade av.

“Breadwinners” or “Involved fathers” Men, Fathers and Work in Italy”

Artikeln bygger på en studie genomförd i Italien och är grundad på information som samlats in från italienska män, men artikelförfattaren drar paralleller till andra europeiska länder och studier som genomförts, genom hela artikelns gång.

Artikeln handlar om att mäns roller, i förhållande till arbete och familj, har sett annorlunda ut tidigare mot vad de gör idag. Med detta i åtanke finns det fyra aspekter att räkna in när man tittar på studier kring mäns föräldraskap, bilden av mannen som försörjare finns alltid med. Detta gäller när mannen är delaktig i barnuppfostran och tar en mer aktiv roll i hemmet. Likväl som mannen eftersträvar att vara en bra familjeförsörjare finns även önskan om att vara en bra pappa utan att dessa två poler bestrider varandra. En annan aspekt är att papporna utgår från mammornas roll för att visa att även de kan, detta görs genom att utgå från att mammornas roll är en biologisk instinkt. Mammor är födda med modersinstinkt och har relevant kunskap med sig redan från början. Papporna kan lära sig detta och är därmed lika kompetenta som mammorna, enda skillnaden är att de lär sig över tid snarare än att ha kunskapen med sig från början. Den tredje aspekt som berörs är att papporna jämför sig med tidigare generationer, de kan särskilja sig från sina egna föräldrar. Detta sker i syftet att skapa distans till sig själv, eftersom de traditionella synerna på pappor inte ser likadana ut idag som de gjort förr. Den sista är att klyftan mellan kvinnor och män fortsätter att existera, detta gäller främst vid hushållsarbete och barnuppfostran. Orsaken är att kvinnan berörs mest rent praktiskt av föräldraskapet, mamman måste avstå från arbete under en period och kvinnans inkomst försämras medan männens ser likadan ut.

Slutsatsen är att män i Italien ser familjelivet och arbetet som de två dominanta sfärerna i en människas liv. Mannens arbete är en viktig del i dennes identitet, dock finns det skillnader mellan arbetslösa män och arbetande män. Detta är skillnader som påverkar klyftan mellan dessa två grupper. Sådana skillnader kan vara ålder, partnerskap men också kulturella skillnader. Det handlar om exempelvis inkomst som kan förstärka mannens roll som familjens försörjare, en annan är att männen med familj inte prioriterar det sociala livet lika mycket som de ensamstående männen. Till sist verkar föräldraskapet för kvinnor respektive män jämföras mer med varandra än vad de gjort tidigare men det behöver inte innebära att de på något sätt överlappar. Istället plockas relationella faktorer fram som kan påverka den manliga identiteten

på något sätt.¹¹ Vi finner denna artikel användbar genom att konstatera att den tydligt belyser skillnader mellan kvinnor och män i samband med föräldraskapet, skillnader som vi finner aktuella i vårt uppsatsarbete. Vi ser också att vi har nytta av denna artikel genom att den ger exempel på orsaker som kan göra att pappan behöver mer tid på sig att ta ett större ansvar i hemmet i samband med sin föräldraledighet.

“Mother’s and father’s Differential Expectancies and Behaviours Parent X Child Gender effects”

Denna artikel grundar sig på studier som tidigare gjorts där resultat påvisat att män inte är lika involverade i barnuppfostran som kvinnor är. Även om män och kvinnor har samma möjligheter att ta hand om barn tycks det fortfarande vara kvinnorna som spenderar mest tid på barnuppfostran. Mer specifikt strävar artikelförfattarna efter att undersöka studien som Kellerman & Katz genomförde år 1978 och om de resultat de nått är aktuella även idag.

Artikelförfattarna har därför själva genomfört tre studier kring detta, den första studien genomfördes genom att presentera olika aspekter av föräldraskap så som delaktighet i barnens utbildning, grundläggande omvårdnad, emotionellt stöd och disciplinering. Den slutsats som nåddes var att deltagarna i deras studie, generellt ansåg att både män och kvinnor ska vara delaktiga i barnuppfostran. I nästkommande studie låg fokus istället på hur mycket tid respektive förälder spenderade på sin son eller dotter, det gällde de kategorier som nämnts i den första studien. Redan innan studien genomfördes förutspådde artikelförfattarna att männens delaktighet i barnuppfostran skulle vara mindre än kvinnornas, det var också det resultat som nåddes. Den sista studien baserades på de svar som samlats in i studie ett och två, forskarna skapade en gradering kring lämplighet kopplat till barnuppfostran. Alltså skapade forskarna ett formulär för män respektive kvinnor som utgick från barn som var i samma ålder som deras egna samt frågor kring hur, baserat på könstillhörighet, föräldrarna bör agera i olika situationer. Det fanns också en del i studien där föräldrarna själva skulle beskriva hur deras egen delaktighet med sina egna barn sett ut under det senaste året. Även här blev resultatet att kvinnorna var mer delaktiga i barnens uppfostran än männen.

Slutsatsen som artikelförfattarna dragit av dessa tre studier är att även om män och kvinnor är överens om att båda föräldrarna har lika stort ansvar för barnens uppfostran ser verkligheten inte ut så. Kvinnor tenderar att, enligt genomförd studie, ta större ansvar för barnuppfostran

¹¹ Bosoni, Letizia, Maria (1/3 – 2014) ”Breadwinners” or ”Involved Fathers” and work in Italy”, Journal of Comparative Family Studies, Volume XLV nummer 2, sid. 1-24

än männen och därmed har inte föräldraskapet förändrats särskilt mycket över tid. Det tycks också vara så att de traditionella synerna på könstillhörighet är svår att bryta även om männen kan ses som något mer engagerade än tidigare, men det är fortfarande kvinnorna som drar det tyngsta lasset.¹² Denna artikel finner vi användbar genom att studien behandlar könsrollerna gällande föräldraskapet på ett adekvat sätt i förhållande till vårt intresseområde för denna uppsats. Den benämner sådana aspekter som att könsrollerna stämde väl överens med vissa av våra informanternas uttalanden, därför finner vi artikeln adekvat. Framför allt med tanke på att de slutsatser som den kom fram till också stärkt vissa av våra slutsatser, vilket gjort att vår analys fått större validitet.

¹² Moon, Michelle & Hoffman D. Charles "Mother's and Father's differential expectancies and behaviors Parent X child gender effects" (1/9 – 2008) Journal of Genetic psychology sid. 1-21

3. METOD

Vi har valt att utföra fokusgrupper i vår studie vilket innebär att vi för en diskussion med en mindre grupp människor vid två olika tillfällen. Diskussionen var fokuserad på, i vårt fall föräldraskap och sociala relationer. Vår roll i fokusgrupperna är att bistå med nya aspekter av det valda ämnet och vi kan inleda diskussionen om det skulle krävas. Det var dock deltagarna i fokusgruppen som skulle diskutera och vår roll skulle vara vara så liten som möjligt. Målet med fokusgrupper är att undersöka hur människor ställer sig till olika frågor och se hur deras värderingar, förutfattade meningar eller inställningar beskrivs i förhållande till fenomenet.¹³

3.1 Vetenskapsteoretisk ansats - Hermeneutik

Hermeneutiken är en vetenskaplig ansats som har sin grund i förståelse eller tolkning, vad som ska förstås eller vad som ska tolkas kan se olika ut. En beskrivning av förståelse är exempelvis att det är en kunskapsbaserad syn vars syfte är att urskilja någon mening eller betydelse av någonting. Förståelse kan också ses som ett grundläggande krav för att kunna ha rätt till en plats i ett sammanhang. Tolkning däremot kan ses som en grundläggande del av förståelsen eller också som ett verktyg för att kunna öka sin förståelse för någonting. Hermeneutiken har ibland kopplats samman med förståelse eller en tolkning av en text men just ordet text är mycket brett. Idag anses textbegreppet även inkludera uttalanden och idag ligger fokus mer på hur sammanhanget ser ut. Om det går att urskilja något slags mönster i det sammanhanget som är aktuellt är det upp till forskaren i fråga att bestämma hur det ska användas.¹⁴

Hermeneutiken menar att vi inte kan ställa oss utanför oss själva när vi studerar vårt intresseområde. Det spelar ingen roll vilken information vi tar till oss eller vilka iakttagelser vi gör. Den empiri vi tar till oss tolkar vi alltid genom den bakgrund och förförståelse vi själva har skapat genom att uppleva saker och skaffa oss erfarenheter.¹⁵

Denna uppsats grundas på en förförståelse som vi, uppsatsförfattare hade då arbetet påbörjades. Men ju mer tid som passerat och ju mer material vi samlat in, desto större förståelse fick vi för ämnet. Vår förståelse har kontinuerligt förändrats och blivit djupare, speciellt eftersom fokusgrupperna har kunnat bidra med väldigt mycket ny information. Varje

¹³ Wibeck, Victoria "Fokusgrupper" (2010) Studentlitteratur AB, Lund sid. 11-12

¹⁴ Allwood Carl Martin & Eriksson Martin. G "Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper" (1999) Lund Studentlitteratur AB sid. 73-74

¹⁵ Ödman Per-Johan "Tolkning, förståelse, vetande" (2007) Norstedts Akademiska Förlag sid. 14-15

deltagare har kunnat bidra med sin del, det är en del i en helhet och med hjälp av de enskilda individerna har vi nu en djupare förståelse för helheten.

Vi valde bort positivismen som vetenskapsteoretisk ansats eftersom den är mer förankrad i naturvetenskapen. Positivismen handlar om logik och att logiska strukturer som forskarna kommer fram till i sitt arbete ska kunna kopplas till annan tidigare forskning i form av observationer och/eller erfarenheter. Konkret jämförelse mellan hermeneutiken och positivismen handlar om att hermeneutiken grundar sig i tolkning och tolkning behöver inte vara logisk som positivismen i hög grad utgår ifrån. Att skapa en slags objektiv sanning eller att framställa vårt resultat som generellt är i positivismens anda,¹⁶ vilket är en omöjlighet för oss eftersom vår källa till empiri utgår ifrån en specifik kontext.

3.2 Förförståelse

Bryman diskuterar vilken betydelse forskarnas egna ställningstaganden kan ha för det resultat som produceras, han menar att det inte går att skapa en undersökning utan att forskarnas personliga åsikter och tankar finns med under själva arbetets gång.¹⁷ Exempelvis när forskarna har kontakt med informanter på olika sätt, kan de uppleva svårigheter med att separera vilka åsikter som är deras egna och vilka som är informanternas. Bryman menar att det inte går att få en helt neutral och objektiv studie, men att forskarna ska försöka vara medvetna om det och ha kontroll över sina egna tankar och åsikter. För att minska risken för att detta sker bör forskarna fundera över vilken inverkan det kan ha på den studie som genomförs. Medvetenheten kan vara av stor betydelse när studien ska genomföras eftersom forskarna har vissa grundläggande etiska principer att följa och för att det ska kunna göras måste forskarna vara medvetna om hur dem själva fungerar och hur deras förförståelse ser ut.¹⁸

Vår förförståelse kring föräldraskapet och papparollen skiljde sig åt mellan båda uppsatsförfattarna, det är ett fenomen som vi kommit i kontakt med på olika sätt och i olika sammanhang. Båda två har vänner eller familj som skaffat barn vilket innebär att vi båda har en generell uppfattning om föräldraskapets innebörd och påverkan. När fenomenet ska granskas mer ingående börjar skillnaderna i förförståelsen komma fram. Karl har vänner och familj som blivit föräldrar vilket har fått Karl att inse att det blir en stor förändring i ens liv i samband med att man blir förälder. Karl upplevde att man inte har tid att göra lika mycket

¹⁶ Allwood Carl Martin & Eriksson Martin. G "Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper" (1999) Lund Studentlitteratur AB sid. 43-67

¹⁷ Bryman, Alan "Samhällsvetenskapliga metoder" (2001), Liber AB, Malmö sid. 37

¹⁸ Ibid sid 37-38

spontana aktiviteter och att sociala relationer anpassas och minskar i kvantitet i samband med föräldraskapet. Karl hade uppfattningen att papprollen är något som även påverkar ens personlighet och att man i allmänt blir mer ansvarstagande. Dessutom hade Karl den förförståelsen av att man som förälder glider man in i en personlighet per automatik i samband med föräldraskapet som är påverkad av situationens allvar. För Linnéa var upplevelsen ungefär detsamma, hon har syskon som alla fått barn och i samband med detta har Linnéa kunnat urskilja skillnader i sina syskons liv. För Linnéa handlade det om hur det sociala livet blir mer begränsat och mer planerat, de spontana infall som tidigare fanns försvann. Oavsett vad det handlar om var det tvunget att planeras i större utsträckning När Linnéa själv fick barn blev detta tydligare, vissa sociala relationer blev starkare medan andra försvann. Det vi upplevde att vi gynnas av, i samband med förförståelsen är just att den är individuell och den skiljer sig en del åt mellan oss. Därmed kan vi båda som står bakom denna uppsats bidra med olika perspektiv.

3.3 Kvalitativ metod - Fokusgrupper

Vi anser att den kvalitativa metoden har fördelar utifrån ett hermeneutiskt perspektiv, speciellt med tanke på den hermeneutiska cirkeln. För att öka förståelsen för helheten behöver vi utgå ifrån delarna. Vi tänker oss att den kvalitativa metoden och fokusgruppsintervjuer kan bidra med en ökad förståelse eftersom vi fått möjlighet att intervjua flera individer samtidigt. Dessutom utgår både hermeneutiken och den kvalitativa metoden utifrån tolkningar vilket vi anser är en bra kombination.

Grundtanken med fokusgrupper är att det ska ske i en så naturlig omgivning som det går. Det kan exempelvis handla om att försöka fånga upp det som sker på en arbetsplats, där framkommer ofta mycket åsikter. Fokusgrupper är en metod med mycket potential, det är en metod med både för- och nackdelar likt andra metoder inom den kvalitativa metoden. Fokusgrupper tillämpas genom att det är uttalat vilket ämne fokusgruppen ska handla om. Därefter ska den som genomför fokusgruppen sträva efter att ha en relativt ostrukturerad situation, som liknas vid en diskussion. Där ska fokusgruppens deltagare kunna yttra sina åsikter och föra en dialog med varandra. I en vanlig semi-strukturerad intervju blir strukturen väldigt enhetlig med typiskt ”fråga – svar”, men i en fokusgrupp, i samband med att deltagarna diskuterar ämnet kan åsikter komma att ändras eller utökas på ett sätt som gynnar oss uppsatsförfattare. Anledningen till att det blir gynnsamt är för att vi får ta del av samspelets natur och mer utvecklade svar än vad vi kunnat få i en semi-strukturerad intervju där det till skillnad från fokusgrupper, inte finns någon som kommenterar svaret på frågan på samma sätt som i en fokusgruppsintervju. Vid mer

traditionella intervjumetoder förekommer emellanåt att informanten säger emot sig själv och ofta drar sig intervjuaren för att påpeka detta. Men i fokusgrupper ligger det i naturen att deltagarna ska kommentera varandras påståenden och föra en dialog, därför har man som uppsatsförfattare och fokusgruppsledare möjlighet att få en mer realistisk beskrivning av vad deltagarna i fokusgruppen faktiskt tycker.¹⁹

Fördelen med fokusgrupper är att deltagarna kan inspireras av varandra och förändra sin ståndpunkt under tiden fokusgruppen pågår. Samtidigt kan nya argument framföras och den forskare som genomför fokusgruppen erbjuds fler perspektiv på de frågor denne har under ett och samma tillfälle. Det som är viktigast för deltagarna är också det som kommer fram, detta eftersom deltagarna har en mer aktiv roll än inom andra metoder. Fokusgrupper innebär argumentering bland deltagarna, detta ger en mer verklig beskrivning som också ger deltagarna möjlighet att förändra sin ursprungliga ståndpunkt i frågan.²⁰

En annan positiv aspekt med fokusgrupper är att det kan vara intressant för fokusgruppsledaren att se vem i gruppen som är den drivande kraften för att nya åsikter och tankesätt ska uppstå. Detta innebär också att fokusgruppsledaren kan få en översikt över hur många andra deltagare i fokusgruppen det är som skiftar åsikt. Det kan handla om en enskild individ eller att hela gruppen förändrar sin ursprungliga ståndpunkt. Detta går hand i hand med en annan anledning till varför fokusgrupper är fördelaktigt, det handlar om hur deltagarna skapar en gemensam betydelse av någonting i gruppen. Detta är inte möjligt i enskilda intervjuer och därför är fokusgrupper mycket bra i sammanhanget.

Kitzinger anser att det kan vara enklare för deltagarna att diskutera ämnet tillsammans med andra som har liknande erfarenheter snarare än att deltagarna får sitta enskilt med forskarna och delge sina erfarenheter där.²¹ Det kan dessutom anses vara motiverande att höra andra öppet berätta sin historia, det kan bidra till att andra i fokusgruppen vågar diskutera det dem varit med om. Om deltagarna delar erfarenheter kan det vara befriande att berätta om det på en plats där ingen dömer dem, särskilt om det dem berättar om går emot de omkringliggande värderingar som finns.

En nackdel är att det, i en grupp kan bli så att deltagarna sitter inne med information eftersom de är rädda för vad de andra i gruppen ska tänka om dem när de berättar. Men det är intressant för oss att ta del av hur deltagarnas olika ställningstaganden kan skapas i förhållande till andra och det är en process som vi kan ta del av på plats. De som deltar i fokusgruppen kan uppleva att de deltar i ett forum där de har en chans att bli sedda, detta

¹⁹ Bryman, Alan (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö Liber AB sid. 446-449

²⁰ Bryman, Alan "Samhällsvetenskapliga metoder" (2001), Liber AB, Malmö sid. 326-327

²¹ Kitzinger (1994) enligt Wibeck, Victoria (2010): *Fokusgrupper*, Studentlitteratur AB Lund sid. 149-153

gäller särskilt om det gäller en mer utsatt grupp eller om gruppen består av en minoritet. Rollen som fokusgruppsledare kan också innebära en nackdel, även om det borde vara deltagarna som styr och konstruerar den diskussion som ska råda kan det vara så att den som leder diskussionen tar över. Men den risken minskar om det är en lösare struktur kring fokusgruppen och det bör nämnas att detta är en nackdel som återfinns även i andra former av metoder. Det finns också en risk att det enbart är vissa deltagare som hörs medan andra är mer tystlåtna. Dessutom är det inte säkert att det resultat som nås i samband med en fokusgrupp kan vara användbart rent generellt för en större grupp. Därmed har fokusgruppsledarna ett ansvar för fokusgruppen när den genomförs, det handlar om att kunna se till att alla kommer till tals och att inte låta enbart vissa höras.²²

En svårighet är att det kan vara svårt att anteckna vem som säger vad och när det sägs samtidigt som forskarens fokus ligger på gruppen. Dessutom kan det vara svårt för forskarna att gå tillbaka i sina anteckningar och minnas i vilket sammanhang någonting sades och vilka olika betydelser det kan ha.²³

En annan mer etisk svårighet med fokusgrupper är att man som uppsatsförfattare inte kan garantera någon anonymitet för deltagarna, eftersom samtliga deltagare såg och hörde de andra deltagarna hela tiden. Detta innebar att en total anonymitet var omöjlig och vi kunde inte heller garantera att det som sades under tiden fokusgruppen höll på inte diskuterades efter den var avslutad.

Vi hade upplevelsen av att vårt uppsatsämne kunde upplevas som känsloladdat eftersom det var ett ämne som berörde starka emotionella upplevelser, som exempelvis att bli förälder. Men det berörde också den relation papporna har till sina partners och kunde tvinga papporna att reflektera över aspekter av sitt förhållande som de annars inte funderat över. Därför var det viktigt att poängtera för våra informanter att de inte behövde delta vid samtliga moment i fokusgruppen om de kände sig obekväma.

Vi förlitade oss ändå på att informanterna vi kom i kontakt med hade en del att berätta om sin situation vilket gjorde att den kvalitativa metoden passade bäst för vår uppsats. Genom våra fokusgrupper fick deltagarna chansen att konstatera varför andra i fokusgruppen har en viss åsikt, och genom att argumentera för sin åsikt skapades därefter den önskade diskussionen.

Fokusgrupperna gav oss möjligheten att få en ökad förståelse för individuella tankar och människors olika bakgrund och vi som uppsatsförfattare fick möjligheten att tolka

²² Wibeck, Victoria "Fokusgrupper" (2010) Studentlitteratur AB, Lund sid.149-153

²³ Bryman, Alan "Samhällsvetenskapliga metoder" (2001) Liber AB, Malmö sid. 324-327

det deltagarna sa och gjorde. Men även hur de sa någonting och hur de gjorde någonting vilket ökade chansen att förstå bakgrunden till varför det är på det viset.²⁴

Vår sammantagna upplevelse av fokusgrupper är att det är en metod som kan producera hållbar empiri till vår uppsats. Metoden består av både negativa och positiva aspekter och det var en avvägning vi fått göra när vi valde metod. För oss vägde de positiva aspekterna kring fokusgrupper betydligt mer än de negativa och vi upplever att den empiri vi samlat in skulle tagit betydligt mer tid om vi använt en annan metod som exempelvis kvalitativa intervjuer. Vi anser att denna metod är tidseffektiv, samtidigt som vi fått omfattande kvalitativa svar när väl diskussionerna uppstått. Dessa diskussioner har gett oss en djupare empiri än vad vi tror att vi hade fått genom vanliga kvalitativa intervjuer där åsikterna inte besvaras av en annan informant som ska ta ställning till samma ord/mening.

3.4 Urval

När det kommer till urvalet har vi som uppsatsförfattare en hel del kriterier att förhålla oss till, det rör sig om ett urval som på något vis har någonting gemensamt och som befinner sig på samma plats, exempelvis att de alla arbetar på samma arbetsplats, tränar på samma träningsanläggning eller liknande. Därmed är vi tvungna att undersöka vilka möjligheter det finns att finna pappor som antingen är eller har varit föräldralediga och som befinner sig på samma plats. Vårt urval sker genom, vad Bryman beskriver som ett ”bekvämlighetsurval”²⁵, det innebär att forskarna väljer att använda sig av människor som råkar finnas i närheten för forskarna. En av uppsatsförfattarnas mamma arbetar inom ett föräldrakooperativ, en förskola som alltså drivs av föräldrarna och det är den kontexten vi valt att genomföra uppsatsen inom. Föräldrarna har arbeten utanför kooperativet, de är dock alla engagerade i förskolan och det utgör en gemensam nämnare hos våra informanter. Därmed kan vi undersöka om det finns möjlighet att genomföra vår undersökning där. Det som är till nackdel för oss som uppsatsförfattare vid ett sådant urval är att de resultat som framkommer i slutet av undersökningen inte går att generalisera på en vidare befolkning. Det går inte att säga vem deltagarna är representanter för och därmed blir generalisering helt omöjligt.

Bryman påpekar, i samband med generalisering att det finns situationer där bekvämlighetsurvalet är utmärkt att använda sig av. Det kan vara en möjlighet som uppstår för forskarna som inte går att strunta i, detta är en utmärkt beskrivning av vårt val av urval.²⁶ Eftersom vi arbetar utifrån en färdig struktur med klara ramar upplever vi att vi inte kan

²⁴Morgon (1998) enligt Wibeck, Victoria (2010): *Fokusgrupper*, Studentlitteratur AB Lund sid. 149-153

²⁵Bryman, Alan “Samhällsvetenskapliga metoder” (2001) Liber AB, Malmö sid. 114

²⁶Ibid sid. 114

strunta i att utföra vår studie på detta föräldrakooperativ eftersom det är stor möjlighet för oss. Vi tänker oss att urvalet är väldigt passande för den sortens studie som vi genomför, vad vi menar med detta är att vi ser fördelar med ett urval som är bekanta med varandra sedan tidigare. De är samlade på ett och samma ställe och har en viss koppling till varandra vilket ökar chanserna till givande diskussioner för både informanterna och för oss uppsatsförfattare.

3.5 Tillvägagångssätt

För att samla in vårt empiriska material genomför vi fokusgrupper, där får deltagarna chansen att i väldigt stor mån diskutera med varandra och ta ställning till varandras åsikter för att bygga diskussionen vidare.

En av uppsatsförfattarna har utnyttjat sin relation till informantkontexten och på så vis fått tillträde till fältet, som var ett föräldrakooperativ i Norrköping. De specifika informanterna vi fått kontakt med fick vi genom att vi mailat ut en fråga om att ställa upp i en fokusgruppsintervju till en e-uppsats till föräldrakooperativets gemensamma e-postgrupp, vi hoppades på betydligt större intresse, men fick tillslut ihop tillräckligt med informanter för att genomföra fokusgrupperna. Fokusgruppernas storlek varierade och därmed blev diskussionerna olika i karaktär i form av hur djupa de blev. Vi har genomfört sammanlagt två fokusgrupper och deltagarantalet var två respektive fem stycken. Det vi kan konstatera är att desto fler deltagare i fokusgruppen, desto lättare var det att komma ifrån det tänkta ämnet. Platsen för fokusgrupperna var föräldrakooperativets lokaler som vi fått tillgång till genom kontakt med den administrativa chefen på kooperativet.

Vi genomförde fokusgrupperna genom att nämna ett ord eller en kort mening för deltagarna i fokusgruppen. Fokusgruppens medlemmar fick sedan diskutera ordet eller meningen fritt, men vi som forskare försökte ändå se till att diskussionen hölls innanför ramarna för vårt intresseområde. De orden eller meningarna vi valt att använda är desamma som till en början bildade våra rubriker i materialdelen, men efter att vi konstaterade att flertalet av dem nämnde samma saker och överlappade varandra på olämpligt sätt beslöt vi oss för att kombinera flertalet av dem. Detta för att redovisningen av empirin skulle bli så lättförståelig och enhetlig som möjligt. Vi uteslöt ordet ”föräldradighet” som vi ursprungligen hade med i vår fokusgruppsguide eftersom uppsatsens fokus skiftat. Innan vi kombinerade orden såg våra empirindelning ut på följande sätt;

Relationer – vi inkluderade detta ord därför att vi är intresserade av att se hur pappornas relationer har förändrats sedan de blev föräldrar, även relationen till deras respektive och hur den förändrats är relevant för vår studie.

Social identitet – vi tänkte oss att den sociala identiteten påverkar de sociala relationer som papporna har och därför ville vi undersöka hur den sociala identiteten kan ha förknippats med de sociala relationer som papporna har.

Familjeliv – Även här tror vi att pappornas sociala relationer påverkas av hur familjelivet ser ut. Vår tanke med detta ord var att se hur papparollen har påverkat de sociala

relationerna utifrån pappornas vardagsliv och den förändring som skett där.

Prioriteringar – Vi tänker oss att när man blir förälder förändras fokus och man får nya värderingar i livet. Därför valde vi detta ord, vi ville undersöka hur pappornas värderingar har skiftat sedan de blivit pappor och om det går att applicera på de sociala relationerna.

Känslan av medlemskap – Denna mening valde vi därför att vi var nyfikna på hur pappornas känsla av medlemskap/samhörighet har påverkats efter att de blev föräldrar, om de fortfarande känner att de tillhör någon organisation eller grupp eller om de känner sig utslutna eller utanför.

Bibehållande av relationer – vi valde denna mening eftersom vi ville se hur föräldraskapet inverkade på de sociala relationerna.

Könsroller – en del av vår uppsats berör hur relationen mellan pappan och deras partner ser ut och hur den har förändrats över tid.

Umgänge – med detta ord ville vi försöka nå fram till de vänner som papporna träffar mer regelbundet och undersöka hur de relationerna har förändrats.

Sociala effekter av föräldraledigheten – detta valde vi att presentera som en del av fokusgruppen just för att det kändes som en bra sammanfattning av samtliga relationer som omger pappan.

Men efter att vi omstrukturerade empirin tematiserades den utifrån följande punkter; sociala relationer, familj och prioriteringar, känslan av medlemskap samt könsroller.

Vid första fokusgruppsstillfället deltog två informanter och vid genomförandet av denna fokusgrupp konstaterade vi som forskare i ett tidigt skede att det var svårt att hålla begreppen föräldraledighet och föräldraskapet isär. Detta nämner vi mer om längre ner under aktuell rubrik.

Vid det andra fokusgruppsstillfället deltog fem informanter. Denna fokusgrupp blev svårare för oss som forskare då vi blev mer tvingade till att aktivt och återkommande hålla diskussionen innanför ramen. Vad vi konstaterade efter den första fokusgruppen var att vi var tvungna att vara mer tydliga i presentationen av ord eller mening för att få informanterna att förstå vad vi var ute efter. Trots det var det svårt att särskilja på föräldraledighet och föräldraskap, något som problematiserade vårt tänkta huvudfokus och frågeställning.

Vår förhoppning var att det genom fokusgrupper skulle uppstå intressanta diskussioner och där skilda åsikter skulle vara ett faktum. Tyvärr (i vårt fall) var informanterna samstämmiga om det mesta och därmed uppstod inte heller några diskussioner i form av ifrågasättande eller meningsskiljaktigheter. Genom att konstatera detta hade vi

troligen fått reda på mer intressant information om vi hade genomfört semi-strukturerade kvalitativa intervjuer istället. Då hade vi kunnat ställa mer konkreta frågor som blivit lättare att svara på utifrån vårt, från början tilltänkta huvudfokus. Något som också hade kunnat bringa större diskussioner hade varit om vi istället valt att genomföra fokusgrupper med föräldrapar istället för enbart pappor då flera av våra informanter menat att deras åsikter troligtvis skiljer sig från deras partner i olika sammanhang. Men då hade uppsatsen behövt genomgå en ännu större omarbetning än vad den redan har gjort och det fanns det tyvärr inte tid för.

Vårt fokus från början var enbart riktat mot föräldraledighet, men allt eftersom vi genomförde fokusgrupperna konstaterade vi att våra informanter hade svårt att skilja på att vara föräldraledig och att bli förälder. Detta ska inte anses vara informanternas fel då vi forskare i efterhand har konstaterat att vi borde ha varit betydligt tydligare från början. Dessa begrepp var svåra att hålla isär över huvud taget och vissa av våra informanter uttryckte tydligt en svårighet att skilja på föräldraskap och föräldraledighet. I vissa fall kan vi konstatera att begreppen hade en stark påverkan på varandra, men i andra fall var det helt enkelt svårt för informanterna att veta om det var faktumet att bli förälder som gjorde att de svarade på ett visst sätt, eller faktumet att föräldraledigheten i sig påverkat dem. Denna problematik gjorde att uppsatsens fokus kom att bli modifierat under själva förloppet och bli mer riktad mot föräldraskap istället för föräldraledighet.

De informanter som deltog i fokusgrupperna var öppna och de delgav oss den informationen som de fann väsentlig i samband med associationerna till meningarna och orden. Informationen vi samlat in är av stor volym, trots svårigheten att skilja på föräldraskap och föräldraledighet. Genom att det var svårt att hålla isär begreppen blev det också ett större arbete för oss när vi som uppsatsförfattare sedan skulle sammanställa materialet eftersom vi fick sålla en hel del. En annan svårighet som uppstod i samband med transkriberingarna var att det var svårt att hålla isär rösterna och veta vem som sa vad. Detta gjorde att det blev svårt att tyda de få meningsskiljaktigheter som faktiskt fanns.

3.6 Tillförlitlighet/validitet

Trovärdigheten är kopplad till hur forskarnas egen syn på en social situation och hur andra människor värderar dess innehåll. Detta kräver att forskarna arbetar enligt gällande regler men också att forskarna förmedlar sina slutsatser till dem som befinner sig i den aktuella sociala situationen. Syftet med det är att deltagarna i sin tur ska kunna kontrollera att materialet är korrekt beskrivet utifrån det material de själva bistått med.

Oftast sker kvalitativ forskning i en mindre social kontext, med ett mindre antal människor och det finns ofta vissa aspekter som förenar människorna i den sociala kontexten. Detta innebär att forskarna ser det som är unikt just i den situationen och vid det specifika tillfället vilket innebär att om forskningen skulle upprepas vid ett annat tillfälle kan slutresultatet variera i de olika studierna.²⁷

En svårighet som vi själva kan se med tillförlitligheten är att beskriva vårt insamlade material genom fokusgrupperna på ett sätt som reflekterar varje informants individuella upplevelse på ett så sanningsenligt sätt som möjligt. Det informanterna beskrivit för oss som forskare måste alltså förmedla slutsatser som de kan identifiera sig med. Vår tolkning av det informanterna berättar för oss under tiden vi genomför en fokusgrupp är svårt att förmedla. Detta beror på att vår beskrivning ska utformas så att den tolkas på det sätt som den var menad att göra när informanten delgav oss den.

Just när det gäller tillförlitligheten ser vi en svårighet och det är att vår studie är upplevelsebaserad. Det innebär att om vår studie upprepas av någon annan forskare vid ett annat tillfälle är det nästintill omöjligt att nå samma slutsatser som vi har nått nu. Men Guba & Lincoln menar att det vi som forskare kan göra för att skapa så goda förutsättningar som möjligt är att utforma vår studie med så mycket information som möjligt.²⁸ Därmed kan nästkommande forskare själva avgöra om de resultat vi nått här är överförbara till deras egna studie.²⁹

²⁷ Bryman, Alan "Samhällsvetenskapliga metoder" (2001) Liber AB, Malmö sid. 258

²⁸ Guba & Lincoln, 1985 enligt Bryman, Alan "Samhällsvetenskapliga metoder" (2001) Liber AB, Malmö sid.

260

²⁹ Bryman, Alan "Samhällsvetenskapliga metoder" (2001) Liber AB, Malmö sid. 260

3.7 Etisk reflexion

Bryman skriver om den etik som råder inom forskning, han använder sig av fyra aspekter, det handlar om vilken skada som kan uppstå för informanter som deltar i en undersökning, förutsatt att det inte finns något samtycke från dem. Det handlar om huruvida forskningen går in för mycket på personernas privata sfär och om viktig information undanhålls eller om felaktiga avsikter presenteras. Den skada som kan uppträda för individerna kan handla om exempelvis att den deltagandes självkänsla påverkas negativt eller att de upplever stress. Den information som samlats in ska skrivas på ett sätt så att informanterna inte kan identifieras när informationen presenteras. Just i kvalitativa undersökningar är det viktigt att varken informanter eller platser kan identifieras

När det kommer till samtycke från informanterna gäller det att de som berörs av undersökningen ska få så komplett information som möjligt. De ska veta att deras deltagande är frivilligt och att det när som helst går bra att avsluta sitt deltagande eller att de har rätt att undvika att svara på en fråga. Forskarna har inte någon rätt till att dölja information om undersökningen som kan påverka om en person kommer att delta eller inte. Det ska framgå tydligt vilket syftet är med undersökningen, hur den ska utföras och vem det är som står bakom den. Det är viktigt att alla förstår den information som ges.

En annan aspekt handlar om den privata sfären, det handlar om hur pass nära en forskare kan titta på en individs sfär. Vissa frågor kanske en informant inte ville svara på eftersom den upplevs som allt för privat och det kan handla om sådant som personen inte vill att andra ska ta del av. Den sista aspekten som berörs av Bryman handlar om information som medvetet undanhålls eller presenteras med falska avsikter. Det är inte rättvist att göra och det bör helt undvikas.³⁰

Vi är medvetna om att vårt uppsatsämne är något som kan orsaka vilda debatter och att vissa människor är mer rädda för att skapa debatt än andra. Därför var vi mycket noga med att poängtera vår tystnadsplikt innan fokusgrupperna inleddes och vi förklarade tydligt att de när som helst kunde välja att avbryta eller inte svara på våra frågor.

En utmaning som vi stött på är att beskriva våra informanter på ett sådant sätt att de inte kan identifieras på något vis. Dessutom har vi tvingats reflektera mycket själva kring våra individuella ståndpunkter i frågan, detta eftersom vi inte vill sära eller skapa obehag för någon av våra informanter.

³⁰ Bryman, Alan "Samhällsvetenskapliga metoder" (2001) Liber AB, Malmö sid. 440-451

4.0 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

De teorier vi valt att använda oss av är; Randall Collins teori om interaktionsritualer, Thomas Scheffs teori om sociala band samt Yvonne Hirdmans teori om könsroller. Vi har valt dessa tre teorier eftersom vi anser att de tillsammans kan besvara våra frågeställningar. De täcker tillsammans de olika aspekter som våra frågeställningar tar upp vilket gör att vi kan besvara dem på sätt som är tillräckligt brett för studien. Men det gjorde också att vi kunde skapa en djupare förståelse för det studerade fenomenet i samband med analysen. Könsrollsteorin besvarar i huvudsak frågan om könsroller och teorierna om interaktionsritualer samt sociala band besvarar i huvudsak frågan som berör de sociala relationerna. Tillsammans utgör de dessutom grunden för de olika diskussionsämnen vi valt till vår metod när det kommer till insamling av den empiri som senare utgjorde den gemensamma uppsatsprodukten.

Teorin om interaktionsritualer har gett oss att förståelse för hur föräldraskapet påverkat våra informanternas sociala relationer genom att konstatera hur en interaktionsritual går till. Detta för att sedan lära oss hur vi kan känna igen en interaktionsritual och vad följden blir av en lyckad och en misslyckad ritual. Vi har bland annat använt denna teori för att undersöka om våra informanter har känt sig delaktiga i nya eller gamla umgängeskretsar och om de har funnit den delaktigheten givande. Men också om det fanns en brist på interaktionsritualer och vad det i sådana fall inneburit för våra informanter. Därigenom kunde vi få en ökad förståelse för vilka sociala relationer som fanns innan föräldraskapet och hur de påverkats.

Teorin om sociala band har hjälpt oss att förstå vikten av sociala relationer och vad som gör att vissa relationer blir mer långvariga och lyckosamma än andra samt hur sociala relationer måste behandlas för att de ska vara uthålliga och givande för parterna i den. Vi har använt denna teori för att undersöka, förstå och analysera de prioriteringar som våra informanter gjort när det kommer till deras sociala relationer.

Hirdmans teori om könsroller har gett oss förståelse för relationen mellan manligt och kvinnligt och hur relationer påverkas av könsroller och de stereotyper som finns kring könsroller. Hirdmans teori har också hjälpt oss att karaktärisera den stereotypiska bild som finns kring vad en man respektive en kvinna ska ansvara för. Därigenom har vi kunnat analysera och förstå orsakerna kring de val som våra informanter valt att göra kring exempelvis hushållsarbete i samband med föräldraledigheten.

4.1 Interaktionsritualer

Collins skriver om interaktionsritualer, han menar att det finns fyra kriterier för att en interaktionsritual ska vara just en interaktionsritual. Det första är att minst två personer fysiskt måste befinna sig på samma plats. Det andra är att det finns gränser mellan vilka som deltar i ritualen och vilka som inte gör det. Det tredje är att deltagarna i ritualen har ett gemensamt fokus. Det fjärde är att de delar humör eller emotionell upplevelse.

Det tredje och fjärde kriteriet påverkas av varandra genom att de ger varandra kontinuerlig feedback under interaktionsritualen. Eventuella individuella känslöstämningar neutraliseras genom att gruppens gemensamma känslöstämning blir det centrala.

Genom interaktionsritualer som uppfyller de fyra kriterierna följer effekter av ritualen, dessa är; en slags gruppsolidaritet, att deltagarna i gruppen känner sig som medlemmar av den. Deltagarna upplever en slags emotionell energi, som Collins bland annat syftar på som självförtroende och initiativförmåga. Symboler som kännetecknar gruppen skapas och det är någonting som samtliga deltagare i gruppen kan känna en relation till, även om inte samtliga deltagare befinner sig på samma fysiska plats. Symbolerna kan vara antingen bilder, emblem, ord eller tecken. Det sista kriteriet är att deltagarna i gruppen upplever moraliska känslor tillhörande sitt gruppmedlemskap. Det vill säga att försvara gruppens symboler och rätta sig efter gruppens moraliska förhållningssätt.³¹

Denna teori har hjälpt oss förstå vikten av interaktionsritualer i det sociala livet för papporna. Samtidigt underlättade det vår analys genom att vi med hjälp av denna teori kunde specificera vart och hur interaktionsritualerna ägde rum.

4.2 Sociala band

Scheff beskriver sin teori om sociala band med ett koncept om samförstånd, det handlar om en gemensam identifikation och överenskommelse mellan människor. När ett socialt band är starkt innebär det att människor identifierar sig med varandra och de har en förståelse för varandra. Det handlar inte om missförstånd eller att människor förkastar varandra på något sätt utan för Scheff innebär ett socialt band ett kontinuerligt arbete. Det är någonting som byggs upp, som bibehålls och repareras hela tiden, görs inte det skadas det sociala bandet istället. Enligt Scheff blir en människas status hela tiden uppvisad i social kontakt med andra människor och det sker oftast på ett omedvetet plan.³² Samklang och samförstånd handlar i sammanhanget inte endast om vad den andra personen säger, utan även hur denne uppträder i allmänt. Att ha sociala band innebär inte att det inte får eller kan

³¹ Randall, Collins (2005): Interaction chain rituals. Princeton University Press sid. 47-49

³² Scheff, Thomas J. (1997) "Emotions, the social bond, and the human reality", Cambridge University Press, Australien sid. 76-78

förekomma konflikter. Vissa delar mellan parterna kan vara i samförstånd, medan andra inte är det.³³ Hot mot det sociala bandet uppvisas, enligt Scheff på två olika sätt, antingen är bandet alldeles för starkt eller så är det för svagt. Om det sociala bandet är för svagt är relationen i fråga för isolerad menar Scheff att människorna i relationen kontinuerligt missförstår varandra eller avvisar varandra på något sätt. Om bandet istället är för starkt innebär det att en av individerna i en relation helt går upp i den andre, den som är underkastad den andra kan ta över den dominantas åsikter och värderingar på bekostnad av sina egna.³⁴ Konflikterna gynnar de sociala banden om parterna har ett samförstånd och medför konstruktivitet och ömsesidig förändring i de sociala banden för att gemensamt tillverka en lösning för att hålla det intakt, och helst stärka det. Skapandet av sociala band mellan vuxna människor måste hela tiden upprätthållas genom att ta varje tillfälle i akt att reparera eventuella skador samtidigt som det ska byggas upp och de delarna som redan var intakt ska bibehållas. För att bibehålla de sociala banden måste inte bara verbala uttryck delas, utan även emotioner. Genom att känna skam lär sig innehavarna av ett socialt band att hitta balansen för hur det sociala bandet ska upprätthållas.³⁵ Vi använder denna teori för att våra informanter beskriver en relationsproblematik som har stark koppling till bristande sociala band. Detta beskriver vi mer under rubrikerna ”presentation av material och ”socialpsykologisk analys”.

4.3 Könrollsteorin

Yvonne Hirdman skriver om könrollsteorin, hon menar att det manliga har lagar som beskriver hur mannen ska förhålla sig till kvinnan. Den första lagen är att mannen inte är en kvinna, han är inte svag, emotionell eller oförnuftig. Han är motsatsen, mannen är tuff, stark och innehar kontroll vilket gör honom till en mycket pålitlig varelse och detta är en beskrivning som hänger kvar. Enligt Hirdman är mannens utformning oberoende av när eller var det beskrivs. Även i det moderna samhället ses mannen som en tuff, stark individ som inte ska gråta. En annan lag är att mannen står för normerna, genom att beskriva vad en man är för någonting har män rent generellt en bild att förhålla sig till. Hirdman säger att männen utgår från denna bild och undviker sådant som inte är manligt. Det vill säga rosa saker, spädbarn, städ eller arbeten inom vård och omsorg. För kvinnor innebär detta en hierarkisk struktur,

³³ Scheff, Thomas J (1994): *Microsociology, Discourse, Emotion and Social Structure*. University of Chicago Press sid. 4-11

³⁴ Scheff, Thomas J. (1997) ”Emotions, the social bond, and the human reality”, Cambridge University Press, Australien sid. 76-78

³⁵ Scheff, Thomas J (1994): *Microsociology, Discourse, Emotion and Social Structure*. University of Chicago Press sid. 4-11

exempelvis att män får högre lön och att de innehar större makt inom olika områden än kvinnor.³⁶

Hirdman beskriver genuskontraktet som en följd av denna relation mellan könen, det är mannens uppgift att ta hand om kvinnan. Kvinnan är det svagare könet och den som föder barn vilket också blir kvinnans huvudsakliga uppgift. Det fångar kvinnorna i hemmet, hennes kön gör henne automatiskt placerad lägre i hierarkin. Själva genuskontraktet tvingar in könen i olika roller där de har tydliga uppgifter, även om genuskontraktet går att förändra är det fördelaktigt för männen att behålla det. Kvinnornas uppgifter är sammankopplade med hemmet, de ska ta hand om barn och hushåll. Om kvinnorna lever upp till det och sköter sina uppgifter blir det mannens uppgift att ta hand om och försörja kvinnan.³⁷

Ju mer tid som passerar desto mer förändras genuskontraktet, den roll som mannen fastnat i utvecklas och i dagens samhälle får mannens klasstillhörighet betydelse. De män som befinner sig i arbetarklassen är de som mest förknippar sin könstillhörighet med de stereotypiska dragen. De är inte benägna att stanna hemma med barn och sköta hushåll, det är i arbetarklassen som skillnaderna mellan kvinnor och män blir tydligare och den största svårigheten är att det skapas ett utrymme för kvinnor på arbetsmarknaden samtidigt som männen knuffas bort. Detta behöver enligt Hirdman inte vara positivt, det kan innebära att kvinnorna står för försörjningen och männen är hemma och tjänar på detta.³⁸ Vi upplevde att Hirdmans teori djupgående behandlar de aspekter kring könsroller som är aktuella i vår uppsats och därför valde vi att använda oss av denna teori.

³⁶ Hirdman, Yvonne (2001): *Genus – om det stabila föränderliga former*, upplaga 2 Liber AB, Malmö sid. 48-65

³⁷ Ibid sid. 77-85

³⁸ Ibid sid. 29-30

5. PRESENTATION AV MATERIAL

Genom våra fokusgruppsintervjuer deltog sammanlagt sju pappor, två av papporna valde att vara helt anonyma. En av papporna är 37 år gammal och har tre barn, en annan är 40 år och har tre barn. En tredje pappa är 43 år och har tre barn, en annan är 36 år och har två barn och den sista som inte ville vara anonym är 27 år och har ett barn. Våra informanter har varit föräldralediga allt från 2 månader till över 1.5 år. Flertalet av våra informanter menar att deras partner har varit föräldraledig betydligt mer än de själva.

5.1 Sociala relationer

Sedan våra informanter fått barn har mycket förändrats, de flesta menar att relationen till partnern satts ordentligt på prov eftersom det är påfrestande för humöret för båda föräldrarna. Framst menar våra informanter att detta har att göra med att man som förälder får dåligt med sömn eftersom barnet kräver uppmärksamhet näst intill dygnet runt. Relationen till nära vänner och bekanta har också förändrats, som förälder finner man inte tiden och orken på samma sätt som innan man blev förälder. Det finns därför inte möjlighet att umgås med vänner och familj på samma sätt som innan barnet kom. Men samtidigt har relationen till svärföräldrarna blivit bättre enligt våra informanter. Något som underlättar är om man umgås med vänner och bekanta som också har barn, då kan barnen roa sig själva på ett annat sätt och känslan av att ens barn är accepterat trots att det blir lite mer stimmigt blir tydligare. Som förälder känner man sig mer bekväm i sammanhanget, det yttras så här av våra informanter:

”Lusten att genomföra de här spontana sakerna försvinner, det är för bökiigt att ta med barnen ut och kaka, man åker inte iväg på samma sätt som man gjorde innan man fick barn” – Fokusgrupp, tillfälle 1

”Relationen med mina svärföräldrar har börjat betyda mer under föräldraledigheten och efter vi fick barn. Jag uppskattar dem enormt som lägger ner arbetet på deras barnbarn.” – Fokusgrupp, tillfälle 2

Det är lätt att man som förälder kommer in i rutiner som innebär att man inte hinner med att göra samma saker som man gjorde förr. Barn tar tid och för samtliga

informeranter menar att barnen prioriteras som nummer ett. Trots att våra informanter menar att deras sociala liv påverkats av att bli förälder upplever de flesta att de inte känner någon saknad till att hinna med saker som man gjorde förr, en pappa säger:

”Jag kan personligen säga att jag tappat, tappat det regelbundna umgänget med ett gäng kompisar. Sen kom fruar och flickvänner och barn in i bilden. Och då blev det inte av lika mycket. Men relationen har nog inte blivit sämre med dem, men det blir bara så att tiden inte finns.” – Fokusgrupp, tillfälle 2

Även om det inte är lika vanligt förekommande att gå ut på krogen eller gå ut och äta spontant en kväll efter att man blivit förälder, är det heller ingenting som genererar en desperat saknad till att kunna göra det. Att barnen prioriteras ses som en självklarhet och diskussionerna är samstämmiga kring detta. Samtidigt menar våra informanter att det finns relationer som blivit starkare i och med papparollen. Informanterna menar specifikt att det handlar om relationen till vänner runt om som även dem fått barn. En man uttrycker:

”Gemenskap blev liksom med andra föräldralediga pappor och man svetsades mer samman. Att få barn förändrar möjligheten att umgås, men inte föräldradigheten i sig. Det är ju snarare en del som underlättar.” – Fokusgrupp, tillfälle 2

Att vara föräldraledig skapar i sig en gemenskap med andra föräldralediga pappor eftersom det finns en gemensam knutpunkt. Vissa informanter menar att det också handlar om när vänner skaffar barn, om vännerna runt om inte blir föräldrar samtidigt som dem själva finns risken att relationen upphör. Detta tycks, enligt våra informanter bero på att deras eget fokus skiftar och handlar mer om barnen och att detta fokus inte delas av deras umgängeskrets.

”Hmm, det handlar ju mycket om hur ens vänner, och när de skaffar barn. Risken är ju att vännerna som är i närheten försvinner om de inte skaffar barn samtidigt. Man glider ifrån varandra liksom.” – Fokusgrupp, tillfälle 2

Den sociala interaktionen, menar våra informanter, är beroende av hur vännernas vardagliga liv ser ut och var i livet de befinner sig. Enligt våra informanter behöver människorna vara på samma plats i livet för att den sociala interaktionen ska vara optimal.

Om förutsättningarna inte finns där fullt ut kommer människorna glida ifrån varandra istället för att fördjupa sin relation.

De flesta av våra informanter menar att den sociala identiteten också är något som påverkats i samband med vem eller vilka som interaktionen förs med. Den sociala identiteten verkar också påverkas av om barnen är närvarande eller inte. Vissa av våra informanter menar att de till exempel inte är lika skojfriska om barnen är med på jobbet och flera av informanterna menar att man som pappa inte helt vill släppa sin identitet och gå in till hundra procent i en papparoll. Känslan av att bära på sin karaktär som man gjorde innan man blev förälder är viktigt. Flera av våra informanter menar att man är en viss person, med en viss personlighet när man är med sina kompisar utan barn, samma personlighet som man visade i samband med umgänge med kompisar innan man fick barn över huvud taget. Att vara spontan som person är något som flera av våra informanter delar, men man delade också åsikten om att det är svårt att vara spontan på samma sätt som förr och därför förändrades den sociala identiteten i samband med att man fick barn. Innan föräldraskapet identifierade man sig själv som en spontan person medan man nu identifierar sig som en förälder i behov att planera för att få vardagen att gå ihop. I vissa fall känns det motigt att behöva tränga bort sin spontana sida, men vi kommer hela tiden tillbaka till att den samlade åsikten att barnen prioriteras mycket högt, exempelvis framkommer detta:

”Min persona förändrades ju lite, det var kul att vara spontan innan barnet kom, och det funkade ju inte, utan man var tvungen att börja planera. När någon frågade efter plugget om man ville fika så kunde man inte det, det är klart att det kändes lite surt. Men barnet prioriteras ju högt” – Fokusgrupp, tillfälle 1

Den sociala identiteten tvingas mer eller mindre till en förändring då andra prioriteringar kommer in i livet, men vissa av våra informanter menar att den sociala identiteten inte förändrats alls, just på grund av att man inte behövt göra det. Dessa informanter hänvisade då till arbetsmiljön och menar att det existerar en stor acceptans på arbetsplatsen kring att vara föräldraledig. Samtliga informanter menar att föräldraledigheten är något som gynnar ens person och att man växer som människa. Anledningen till detta, menar våra informanter, är dels för att barnet prioriteras mest och för att det vardagliga livet numera innebär ett pussel där planering är en grundläggande bit. Det föll sig naturligt, i samtliga informanters liv, att både mamman och pappan skulle vara föräldralediga under en varsin period. Det finns ingen anledning att ljuga för sig själv eller visa någon annan sida av sig själv än den sidan som man känner är äkta. En pappa säger:

”Jag tror inte att min sociala identitet har förändrats. Det finns en stor acceptans där jag jobbar och har jobbat, så det finns inga svårigheter. Jag känner inte att jag fått anpassa mig” – Fokusgrupp, tillfälle 2

Det faktum att man som pappa har åsikten att man ska vara föräldraledig är ingenting som behöver döljas och framför allt inte på arbetsplatsen och därför infann sig inga speciella svårigheter. Vissa av våra informanter menar att andras uppfattning om ens sociala identitet har förändrats, genom att ha barn får man en större acceptans i samhället. Det handlar, för dem, om att man som förälder blir behandlad med respekt, detta gäller särskilt på arbetsplatsen. Det tycks vara en upplevelse som utgår från samhället i stort och hur den generella bilden av en pappa ser ut, en av våra informanter beskriver det så här:

”Jag tror man respekteras mer i samhället om man har barn eller är gift. Han är vuxen, han är att lita på. Man får en annan identitet av andra om man ses som mer vuxen”. – Fokusgrupp, tillfälle 2

Det framkom alltså från våra informanter att den generella bilden av pappor eller makar är att det är ett stort kliv in i vuxenlivet att gifta sig eller skaffa barn. Det är alltså någonting positivt att andra människor har den bilden av en själv och det innebär mer respekt.

Alla informanter är eniga om att relationer till vänner och bekanta som ligger i periferi försvinner ganska fort efter att man fått barn medan relationer till nära vänner hålls vid liv utan någon extra ansträngning. En pappa beskriver:

”Mer fokus blir mer på att sköta vardagen och bygga relationen mellan mig och min fru. Inte bara de som bara ligger löst i periferi.” – Fokusgruppstillefälle 2

Relationerna till de nära vännerna, menar våra informanter, hålls vid liv automatiskt då det finns en förståelse för att barn och familj måste prioriteras. Vissa av informanterna är eniga om att detta är den största ansträngningen man väljer att göra gällande att bibehålla är relationen till sin partner. Det uttrycktes om att det var viktigt att familjen hölls samman och att barnet/barnen fick en trygg uppväxt. Ett fåtal av informanterna menade att det ibland kan vara en ganska stor ansträngning att även hålla nära relationer vid liv, även om det oftast bara är känslan som uttrycker sig så. En pappa säger så här angående detta:

”Ibland kan det kännas som en ansträngning att faktiskt behålla relationerna med nära. Ibland när man ska träffa andra så känner man att man liksom inte orkar. Men sen blir det ju kul ändå när man väl kommer dig, det vet man ju. Men man blir trött när man arbetar och har barn”. – Fokusgrupp, tillfälle 1

Den emotionella energin som tidigare funnits där minskade i samband med föräldraskapet och det gällde att sälla mellan vad som är viktigt och mindre viktigt. Föräldraskapet kräver mer av människor, menar våra informanter och därmed går det inte att bibehålla alla relationer som funnits innan barnets ankomst.

Flertalet av våra informanter menar också att det nästan känns som semester när de kommer tillbaka till jobbet. Att det är skönt att ha vuxna att prata med och att det är tydligare struktur och ordning än vad som går att eftersträva hemma i samband med sin föräldraledighet

5.2 Familj och prioriteringar

Flera av våra informanter menar att vardagen måste anpassas efter barnet, de kallar det för ”vardagspussel”. Innan man skaffade barn hade man en egen vuxen agenda som var anpassningsbar men nu måste allting planeras. Flera av våra informanter menar att innan man skaffade barn ville man ofta ha något att göra hela tiden, man mådde som bäst när man hade dagarna planerade med aktiviteter för sig själv och sin sambo. Men när man har blivit förälder letar man snarare efter luckor, man vill ha stunder där man inte gör någonting alls. Att föräldraledighet gynnar familjelivet är de flesta av våra informanter överens om, det ger en chans för pappan att skapa en slags grundrelation till sitt/sina barn. I och med föräldraledigheten är det också lättare för föräldrarna att hjälpas åt med saker i hemmet. Vissa av våra informanter menar att när man är hemma som föräldraledig behöver man inte ta lika mycket ansvar i hemmet och att man rättfärdigat kan sitta med en kopp kaffe under tiden som inte barnet kräver uppmärksamhet. Medan andra menar att man självfallet ska sköta så mycket som man hinner gällande exempelvis städning och tvätt hemma.

Vissa av våra informanter menar att egen tid är viktigt medan andra inte förstår poängen med egen tid, men att familjen prioriteras högt är samtliga överens om. Ungefär hälften av informanterna upplever att familjen alltid går först och att egen tid inte är något man saknar, medan den andra hälften menar att egentid är viktigt för att familjelivet ska fungera.

”Familjelivet är så klart det som alltid går först, men självklart kan ju värdesätta annat också, exempelvis dra iväg och fiska. Men det är ju inte så att jag blir ledsen och grubblar över det om det inte blir av, blir det av så blir det, annars är det lugnt ändå.” – Fokusgrupp, tillfälle 1

Våra informanter menar att man värdesätter flera saker än föräldralivet, även om det ändå är det som prioriteras, planerar man att göra någonting som inte går att genomföra på grund av prioriteringarna konstateras det bara utan något större missnöje.

”Att skaffa barn tär på familjelivet, man går från att älska varandra som par, till att nästan glida isär då det är energikrävande att ha ett litet barn som kräver all uppmärksamhet.” – Fokusgruppstillfälle 2.

Att familjen ska må bra prioriteras högt av alla och våra informanter menar att familjelivet påverkar hela ens sociala liv, som en pappa säger:

”Man värdesätter ju familjelivet högt, funkar inte familjelivet så blir ju tillvaron skitjobbig.” – Fokusgrupp, tillfälle 2

Våra informanter menar att tillvaron och trivseln hemma är något som betyder mycket. Det är en del av familjen och välmåendet prioriteras högt.

Samtliga informanter är eniga om att familjen och framför allt barnen måste prioriteras över allting annat. Innan familjen utökades med barn hade man bara sig själv att tänka på mest hela tiden, men det innebär inte automatiskt att något saknas i den nuvarande situationen eller att barn var en återkommande tanke. När barnet kommit är våra informanter eniga om att det ibland kan hända någonting extraordinärt och att det är befogat att prioritera det och försöka lösa barnvakt. Vissa av informanterna är dock noga med att poängtera att det inte handlar om att prioritera bort barnen på något sätt. Utan att det helt enkelt istället handlar om att man som förälder bara vill eller behöver göra någonting annat utan barnen men att barnen fortfarande är prioritet.

”Man kan prioritera andra saker än barnen, men samtidigt om man får reda på att något sker med barnet, så bortprioriterar man det man nyss prioriterade och så tar man hand om barnet istället.” – Fokusgrupp, tillfälle 1

Flertalet informanter menar att man fokuserar mer på att saker ska fungera i praktiken och lägger annat åt sidan. Det behöver inte vara perfekt, utan man ser hellre att familjen är välmående. Vissa informanter menar också att de som inte har barn kompenserar avsaknaden av dem genom att exempelvis lägga mer tid på karriär. Det är också många som förklarar vid återkommande tillfällen att barnen konstant finns i deras tankeverksamhet, oavsett vad de gör eller när de gör det finns barnen alltid där som prioritet ett.

Flera av våra informanter hade förhoppningar om att när man är föräldraledig kunna ta barnet och besöka kompisar lite här och var. Men att det i flera fall inte blev så med tanke på att barnet tog mer energi än vad man trott från början. Den öppna förskolan blev ett sätt att umgås för en av våra informanter, en pappa menar att:

”Öppna förskolan som jag från början dömde ut, dit gick man. Det var otroligt trevligt, annars blev man ju hemma med en ettåring hemma och det blir ju inte riktigt samma sak när man ringer via telefon. Man behöver träffa andra vuxna människor.” – Fokusgrupp, tillfälle 1

Genom att barnen tog mer tid än vad de trott från början kunde de heller inte genomföra de aktiviteter som de planerat från början.

5.3 Känslan av medlemskap

Känslan av medlemskap behövde förklaras ytterligare för att informanterna skulle förstå vad vi menade. Den definitionen av medlemskap som vi använder i denna uppsats är synonymt med samhörighet och syftar till att känna medlemskap till grupper eller organisationer.

Flertalet av våra informanter menar att det infinner sig en känsla av utanförskap i samband med att man får barn. Antingen genom att man som pappa inte är lika involverad som mamman när barnet är litet eller genom att barnet tar mycket tid hemma när man är föräldraledig. Därför orkar man inte göra speciellt mycket annat än att vara hemma. Samtidigt är de flesta eniga om att föräldraskapet bildar ett medlemskap till andra föräldrar, en pappa säger:

”Det blir ju som ett slags medlemskap till andra föräldrar i en lekpark. Så hade det ju aldrig varit om man inte hade haft barn, att man börjar snacka och sådär.” –

Fokusgrupp, tillfälle 2

Vissa av våra informanter menar att känslan av att tillhöra sitt gamla kompisgäng försvann i och med att man fick barn. Informanterna menar att familjen och barnen prioriteras naturligt framför allt annat och att de kompisarna man hade innan man fick barn fortfarande är kvar i samma gäng. Vissa informanter kände sig ambivalenta gällande känslan av medlemskap. Vid tillfälle ett framkom det att:

”Vid tillfällena som midsommar så hade det varit party med gamla vänner och sådär. Och man var tvungen att tacka nej. Då var det några gånger som man tyckte det var lite tråkigt. Jag hade nog kunnat åka på det där om jag frågar, men jag tyckte det kändes konstigt att dra iväg på midsommar och leka rövare med polare.” – Fokusgrupp, tillfälle 1

Enligt informanterna är det dock accepterat att man utesluter sig själv genom att tacka nej till olika inbjudningar och träffar eftersom det sker en emotionell skiftning i samband med föräldraskapet.

5.4 Könsroller

De flesta av informanterna är enstämmiga om att man hamnar i olika roller beroende på vilket kön man har. Vissa av informanterna menar att man blev förvånad över hur mycket arbete det var att ta hand om barnet som pappaledig, och att man hade visioner att under sin pappaledighet kunna ta tag i diverse större projekt i hemmet. Men det konstaterades ganska snabbt att det inte fanns tid till det. Vissa av våra informanter har uppfattningen om att det i deras familjer förväntas att den som är hemma och är föräldraledig ska ta hand om de mest basala sysslorna i hemmet. Medan det i andra familjer är självklart att den som är hemma ska lägga hundra procent fokus på barnet och att den som jobbar får komma hem och städa och plocka. En del informanter menar att det är en nyttig lärdom att vara pappaledig. Man såg det obetalda hushållsarbetet som skötts av ungefär hälften av våra informanters partners, det hushållsarbetet måste göras även när deras partner är hemma.

”Men det är klart att männen behöver en startsträcka i föräldraledigheten, innan man kommer in i det. Att man kanske inte ser damm och tvätt och så hemma förrän man varit hemma under en period. Barnet kan ta så pass mycket uppmärksamhet att man inte ser saker som behöver göras. Kanske för att ta hand om barnet är nytt och svårt i början.” –
Fokusgrupp, tillfälle 2

Vissa menar att pappor behöver tid att anpassa sig till situationen i sin föräldraledighet för att kunna komma in i det och kunna lägga fokus på annat. Till skillnad från mammorna som ammar och skaffar en nära relation till barnet redan de första timmarna. Våra informanter påpekar dock hur betydelsefullt det är att man som pappa är delaktig och umgås med barnet redan från början för att skapa en relation tidigt.

Samtidigt menar våra informanter att det är viktigt att kontinuerligt föra en dialog med sin partner för att undvika att hamna i stereotypiska könsroller.

”Man ska alltid diskutera och alltid prata med varandra om allting. Gör man inte det så tror jag att man befäster könsrollerna lite. Pratar man med varandra så är det nog också lättare att förändra dem, istället för att man bara kliver in i de stereotyper som finns.” –
Fokusgruppsstillfälle 2

Om en dialog förs öppnar det dörren för att könsrollerna ska förändras till ett mer jämställt ansvarstagande menar våra informanter.

Flera av informanterna menar att det är viktigt att få ha ett umgänge även utan ens partner, det är bra att få komma ifrån varandra ibland. Men att det samtidigt är kul att ha några konkreta aktiviteter som man gemensamt går tillsammans på. De flesta informanterna säger också att barnen alltid är prioritet ett, men att det är skönt att ibland komma ifrån och träffa kompisar. Men återigen är informanterna eniga om att barnen alltid är prioritet ett och det övriga umgänget utanför familjen får komma i andrahand. Och att det inte ens är något som man reflekterar över.

Samtliga informanter menar att man växer som människa i samband med att man skaffar barn och är föräldraledig, att man självklart prioriterar en annan än sig själv från hjärtat är en häftig känsla. Att vara föräldraledig är heller inget som någon ångrar, utan en av informanterna trycker på det ordentligt:

”Jag tycker verkligen man ska vara föräldraledig, det är den enda gången som du är prioritet ett för ditt barn. Man måste ta tillfället i akt, för när barnen blir äldre blir du prioritet två, och kompisarna prioritet ett.” – Fokusgrupp, tillfälle 2

Det är alltså en tid som ingen av våra informanter vill missa och de uppmuntrar till föräldraledighet om möjlighet finns.

6.0 SOCIALPSYKOLOGISK ANALYS

För att kunna genomföra en så adekvat analys som möjligt har vi valt att utgå från rubrikerna bearbetning och bibehållning av sociala band, interaktion och skiftande könsroller. Vi väljer att utgå från dessa rubriker eftersom de har sitt ursprung i de socialpsykologiska teorier vi valt att grunda vår analys på. Våra informanter har även återkommit till aspekter som faller sig naturligt under dessa rubriker och för att vi ska kunna skapa en så översiktlig analys som möjligt kommer vi att utgå från dessa genom hela analysens gång.

6.1 Bearbetning och bibehållning av sociala band

Innan våra informanter blev föräldrar var umgängeskretsarna större och det fanns mer tid till att behålla och bearbeta dessa relationer. Sedan de blivit föräldrar prioriteras automatiskt de närmre relationerna, det är relationer som på ett mer naturligt sätt bearbetat sig själva. Detta eftersom det fanns en ömsesidig självklarhet att dessa relationer skulle hållas vid liv. Relationer med vänner som fick barn i samma veva blev starkare, vilket ökade möjligheten för relationen skulle hållas vid liv;

”Hmm, det handlar ju mycket om hur ens vänner, och när de skaffar barn. Risken är ju att vänner som är i närheten försvinner om de inte skaffar barn samtidigt, man glider ifrån varandra liksom”

Det är tidskrävande att reparera och hålla sociala band vid liv. Därför menar vi att de sociala banden lättare hålls vid liv om det finns ett naturligt samförstånd i relationen som utgör grunden för relationens existens. Det naturliga samförståndet återfinns i våra informanters relationer med andra barnfamiljer där det också finns en ömsesidig förståelse för att barnen prioriteras och att barn kräver tid och uppmärksamhet.

”Jag kan personligen säga att jag tappat, tappat det regelbundna umgänget med ett gäng kompisar. Sen kom fruar och flickvänner in i bilden. Och då blev det inte av lika mycket. Men relationen har nog inte blivit sämre med dem, men det är snarare så att tiden inte finns”

Att inte vårda de sociala banden som funnits sedan innan våra informanter blev föräldrar behöver nödvändigtvis inte innebära att relationerna slits och blir sämre. Däremot har kontakten blivit sämre, enligt våra informanter själva. Vi menar att detta beror på att de sociala band som tidigare varit ömsesidiga och grundade i samförstånd inte är det längre. Samtidigt har det inte förekommit några slitningar i form av konflikter eller oförstående prioriteringar. Det kan, enligt Scheff förekomma konflikter utan att det i sig hotar de sociala

banden eftersom vissa delar i ett förhållande kan vara i samförstånd, medan andra delar inte är det. Relationerna har, enligt oss upphört av naturliga skäl, i detta fall handlar det om att tiden prioriteras till barnen. Att relationens karaktär inte blivit sämre förklarar vi genom att det ändå finns ytterligare ett naturligt samförstånd. Inte samma naturliga samförstånd som vi tidigare skrivit om, utan här handlar det mer om att det finns en förståelse hos båda parterna för att det inte finns utrymme för att bibehålla relationen mellan varandra för tillfället. Detta genererar i ett antingen definitivt eller temporärt avslut i relationen utan att det för den delen skadar de sociala banden. Vi menar att sociala band kan skapas i våra informanternas relationer och sedan inte bearbetas eller fördjupas under en tid för att sedan bli mer aktiva i bearbetning och behållning senare i livet.

”Relationen med mina svärföräldrar har börjat betyda mer under föräldraledigheten och efter vi fick barn. Jag uppskattar dem enormt som lägger ner arbetet på deras barnbarn”.

I detta fall har relationen och det sociala bandet till svärföräldrarna börjat att bearbetas under en tid, för att sedan fördjupas vid detta specifika skede. Samma skede som också genererat i en minskad kvantitet relationer, som vi tidigare diskuterat. Att samma skede kan återge två olika utgångar menar vi beror på vilken typ av relation som våra informanter har med de människorna som de sociala banden skapas till. Vissa relationer, som exempelvis föräldrar eller svärföräldrar har en mer naturlig plats i deras liv, likväl som deras egna barn och våra informanternas sambo eller fru. Dessa relationer, precis som relationen med andra barnfamiljer, tenderar att på ett mer naturligt sätt hållas vid liv genom att de sociala banden kontinuerligt kan fördjupas och bearbetas. Detta sker genom en ömsesidig och naturlig kontakt mellan barnfamiljer vars barn önskar leka med varandra, men också till svärföräldrar och föräldrar som vill följas deras barnbarns utveckling.

Genom att samtliga informanter varit pappalediga har de fått möjligheten att på egen hand skapa relationen med sitt barn i tidigt skede. Att bli förälder och skapa en relation till sitt barn var något som artikeln ”A change in life as experienced by first-time fathers” beskrev som något som också fördjupade relationen med sin partner. Detta kan vi förklara genom att våra informanter prioriterar familjelivet högt och därmed ägnar också våra informanter mycket tid till att bearbeta och bibehålla de sociala band som finns i familjen. ”Man värdesätter ju familjelivet högt, funkar inte familjelivet så blir ju tillvaron skitjobbig”. ”Man kan prioritera andra saker än barnen, men samtidigt om man får reda på att något sker med barnet, så bortprioriterar man det man nyss prioriterade och så tar man hand om barnet istället”.

Vi menar att genom en tidig föräldraledighet fördjupas den relation till sitt barn som redan skapas vid födseln och genom den fördjupade relationen kommer också en större

motivation och önskan att barnet och familjen ska må bra, och därför tillägnas mer tid till bearbetning av de sociala banden.

6.2 Interaktion

Att vara föräldraledig pappa genererar enligt flertalet av våra informanter, en avsaknad av interaktion med andra vuxna människor. På arbetsplatsen återfinns de dagliga interaktionerna med vuxna, något som inte finns i samma utsträckning hemma när man är föräldraledig. ”Öppna förskolan som jag från början dömde ut, dit gick man. Det var otroligt trevligt, annars blev man ju hemma med en ettåring hemma och det blir ju inte riktigt samma sak när man ringer via telefon. Man behöver träffa andra vuxna människor”.

Vi tolkar detta som, inte bara en strävan efter kontakt med andra vuxna utan också en eftersträvan av interaktionsritualer. Informanten menar att det inte blir samma sak när man ringer varandra vilket också tyder på detta då interaktionsritualen inte existerar om inte deltagarna i den befinner sig på samma fysiska plats.

Samtliga informanter menar dock att föräldraledigheten är ett måste, en rättighet som bör utnyttjas. Därigenom prioriteras umgänge med barnen före att dagligen interagera med vuxna. Ändå finns det ett behov av interaktioner med vuxna och därför blev den öppna förskolan en positiv erfarenhet för informanten. Att kunna kombinera relationer och interaktioner med vuxna är något som vi poängterade redan i den tidigare delen av denna analys och det återkommer vi till även nu.

Inom interaktioner med andra föräldrar finns det per automatik en acceptans för barn och deras agerande, vilket vi menar avspeglar en trygghetskänsla hos våra informanter och därför menar vi att det är lättare att interagera med exempelvis vuxna på öppna förskolan eller i en lekpark där barnen blir den automatiska knutpunkten för interaktionen. ”Det blir ju som ett slags medlemskap till andra föräldrar i en lekpark. Så hade det ju aldrig varit om man inte hade haft barn, att man börjar snacka och sådär”

För oss blir det mer sannolikt att en interaktionsritual ska uppstå mellan föräldrar i en lekpark än om en person utan barn skulle passera förbi. Detta på grund av att informanterna har uttryckt att de upplever en samhörighet med andra pappor. För att återkoppla till Collins teori kan vi konstatera att i mötet i lekparken uppfyller kriteriet om att det är tydligt vilka som ingår i ritualen och vilka som inte gör det. Det vill säga vilka som har barn och deltar i leken i parken och vilka människor som passerar förbi. Det finns även ett gemensamt fokus på barnen och känslöstämningarna delas därför det är barnen som blir

knutpunkten för ritualen. Denna interaktion har varit extra viktig för många av våra informanter under deras föräldraledighet eftersom de kommit att uppskatta kontakten med andra vuxna mer efter att ha spenderat en hel dag i ensamhet med det lilla barnet. Det råder, enligt våra informanter, en känsla av solidaritet mellan föräldrarna på en lekplats och det finns ett gemensamt fokus. Med det menar vi att det finns en större social acceptans att interagera med andra barnfamiljer då knutpunkten återfinns på en naturlig samlingsplats för barnfamiljer, det vill säga barnen själva i lekparken.

Interaktionsritualer har våra informanter varit delaktiga i även innan de blev föräldrar. Detta innebär att det finns en viss jargong i dessa umgängen som är omedvetet utarbetade beroende på vilka individer som varit med och skapat interaktionsritualen. Att sedan vissa av medlemmarna (i detta fall våra informanter) tar med sig barnen in i dessa interaktionsritualerna kan skapa en annorlunda känslöstämning än vad som tidigare varit grunden för interaktionsritualen. I vissa fall har relationer blivit starkare och då kan vi tolka det som att barnen bidragit till en positiv förändring bland deltagarnas emotioner, exempelvis med kompisar som skaffat barn samtidigt eller med svärföräldrar. I andra fall kan vi konstatera att det skapat en mindre positiv förändring, exempelvis har vissa informanter uttryckt att man inte kan agera på samma sätt på arbetsplatsen om barnen är med. Som förälder får man anpassa sig efter barnen snarare än efter den interaktionsritualen som man varit- och fortfarande är delaktig i. Detta yttrar sig exempelvis genom att våra informanter inte kan vara lika skämtsamma med sina arbetskamrater som de kunnat vara om inte barnen varit där.

I de relationerna som fortfarande är befintliga hos våra informanter menar vi att samtliga deltagare har accepterat att barnen har påverkat känslöstämningen i interaktionsritualen och att jargongen anpassas efter att barnen är delaktiga i den. När våra informanter umgås utan barnen menar de att de i vissa fall kan känna sig mer avslappnade, vilket vi tolkar som att de då utövar en interaktionsritual som blivit betydligt mer utarbetad än vad interaktionsritualerna är när barnen är delaktiga.. Detta innebär att våra informanter, som deltagare i interaktionsritualer utan barn, kan känna sig mer trygga och medvetna om att ingenting har påverkat interaktionsritualen och att de kan agera på samma sätt som de tidigare gjort i samma umgängeskontext. Vi kan, förutom att våra informanter uttryckt det rakt ut, också genom detta konstatera att barnen är enormt betydelsefulla för våra informanter då föräldrarna själva väljer att rubba den jargong och de ritualer som funnits sedan år tillbaka i interaktionsritualerna enbart på grund av barnens närvaro.

”Vid tillfällena som midsommar så hade det varit party med gamla vänner och sådär. Och man var tvungen att tacka nej. Då var det några gånger som man tyckte det var lite

tråkigt. Jag hade nog kunnat åka iväg på det där om jag frågat , men jag tyckte det kändes konstigt att dra iväg på midsommar och leka rövare med polare”.

Återigen poängteras barnens betydelse vilket vi tolkar som att vår informant, som uttryckte citatet medvetet, valde att prioritera bort det umgänge som denne tidigare deltagit i. Detta trots att det innebar en avsaknad av interaktion med vuxna människor. Detta kan avläsas genom att informanten uttryckte ett missnöje genom att tacka nej. Ambivalens råder dock då han samtidigt menar att det kändes konstigt att eventuellt delta i arrangemanget. Vi menar att den interaktionsritual som uppstår under denna midsommarfest bidrar till en miljö som inte är anpassad efter barnens välmående. Denna aspekt kan vara en avvägning som gör att man som familjeprioriterande förälder väljer att inte genomföra aktiviteter under speciella högtider utan istället ägnar sig åt mer familjeorienterat umgänge.

Vi tänker oss också att omgivningens reaktioner på både föräldraledigheten i sig och barnens närvaro kan påverka våra informanternas åsikt gällande föräldraledighet. Alla informanter är dock eniga om en sak; att det är något som ska utnyttjas. Artikeln ”Parental Leave and Father Involvement in Child Care: Sweden and the United States”, tar upp hur omgivningens syn på föräldraledighet kan påverka männens val att stanna hemma med barnen redan från början. Vi menar att om majoriteten av medlemmarna i en interaktionsritual bär på samma tankar kring föräldraledigheten har just den tankegången en större potential att bli den generella för hela interaktionsritualen (som uppstår mellan arbetskamrater). Därigenom kan exempelvis åsikter om vem som ska stanna hemma med barnet bli modifierade genom interaktionsritualen.. Våra informanter har dock inte uttryckt detta som ett problem. De menar snarare att det är mycket accepterat att vara föräldraledig på deras arbetsplatser och därför påverkas våra informanter till att vara föräldralediga genom att den tongången blir den faktiska i interaktionsritualen.

6.3 Skiftande könsroller

Flertalet av våra informanter menar att arbetsuppgifter i hemmet är fördelade mellan våra informanter och deras partners utefter vilket kön man har. Stereotypiska kvinnliga åtaganden blev också kvinnans jobb och vice versa. I samband med att våra informanter var föräldralediga sköttes de mest basala hushållssysslorna av majoriteten av dem, medan ett fåtal informanter menade att barnen tar tid och man rättfärdigat kan ta det lugnt när ledig tid finnes. Vi menar att det är genuskontraktet som styr detta. Vi menar att genuskontraktets utformning skiljer sig åt bland våra informanter (även om strukturen är den samma) och därför skiljer sig också åsikterna gällande arbetsbördan i hemmet. Majoriteten av

våra informanter menar dock att de framför allt under föräldraledigheten försöker att hinna med att genomföra de mest basala hushållssysslorna så att den som arbetar slipper ta tag i detta direkt när denne kommer hem.

En av anledningarna till att vissa män inte utför hushållssysslor i hemmet under föräldraledigheten, menar en av våra informanter, kan bero på att det är svårt att ta hand om barnet i början; "Men det är klart att männen behöver en startsträcka i föräldraledigheten, innan man kommer in i det. Att man kanske inte ser damm och tvätt och så hemma förrän man varit hemma under en period. Barnet kan ta så pass mycket uppmärksamhet att man inte ser saker som behöver göras. Kanske för att ta hand om barnet är nytt och svårt i början". Artikeln "Breadwinners or Involved Fathers. Men Fathers and Work in Italy" tar upp detta och visst kan det vara så att kvinnor har ett slags anlag för att ta hand om barnen och att männen till en början har svårare för det, men det förklarar inte varför våra informanter, trots att de varit föräldralediga en längre period, inte genomför diverse sysslor i hemmet som kan anses vara typiskt kvinnliga. Vi menar att genuskontraktet har förhandlats och tagits ställning till i flera år innan barnet kom till världen och att det är genuskontraktets innehåll som behöver genomgå en större förändring på kort tid för att arbetsfördelningen i hemmet ska vara anpassat efter den nya levnadsmiljön med ytterligare en familjemedlem. Vi menar att det kan vara svårt med denna förändring då genuskontraktet har byggts upp under flera års tid och därför behövs det också en längre tid för att modifiera det ytterligare. Vi menar dock att genuskontraktet sätts i förhandling på ett sätt som det inte gjorts tidigare i samband med föräldraledigheten och föräldraskapet i allmänt.

"Att skaffa barn tär på familjelivet, man går från att älska varandra som par, till att nästan glida isär då det är energikrävande att ha ett litet barn som kräver all uppmärksamhet." Detta citat från en av våra informanter stärker vår uppfattning om genuskontraktet. Vi menar att det sätter igång en förhandling om vad som är typiskt manligt och kvinnligt genom att tvinga båda parterna att genomföra sysslor i hemmet medan den andra är på jobbet. Sysslor som kan vara stereotypiskt kvinnliga, men som ändå måste göras för att hushållet ska gå runt. För att exemplifiera kan vi nämna matlagning och just barnskötsel som ändå är högst nödvändiga.

Våra informanter menar att deras partner har varit föräldralediga betydligt mer än de själva. Detta kan vi tolka lite mer generellt genom att konstatera att artikeln "Mother's and father's differential expectancies and behaviours" nämner att den traditionella uppdelningen av sysslor och ansvar gällande barnuppfostran mellan könen är svår att bryta ner. Det finns fortfarande stereotyper sedan lång tid tillbaka som fortfarande är aktuella, men det har ändå skett förändringar i hur människor tänker kring det. Att våra informanter

överhuvud taget är föräldralediga tyder också på detta. Det visar att den traditionella synen med mamman som ensam tar ansvar för barnets uppfostran in längre är lika aktuell som förr och att genuskontraktet har omförhandlats.

I artikeln "Perceptions of mothers and fathers who take temporary work leave" skriver artikelnförfattarna att männen ses som mest kompetenta på arbetsplatsen och kvinnor som mest omhändertagna i hushållet. Med detta konstaterande kan vi förstå vår informants citat gällande att männen behöver en startsträcka i hemmet. Vi skulle också kunna anta att denna uppfattning är en del av genuskontraktet och att det påverkar vem som stannar hemma för att vara föräldraledig. Våra informanter har dock påpekat att arbetsgivare och vänner inte har uppfattat beslutet om att vara föräldraledig som något oförståeligt, det har snarare uppmuntrats. Vi menar att även om det är accepterat i våra informanters omgivning att vara föräldraledig, strider det fortfarande till viss del mot de stereotyper gällande könsroller som tidigare har påverkat besluten om vem som bär största ansvaret för barnuppfostran. Detta kan exempelvis yttra sig genom att ta mindre ansvar för allmänna sysslor i hemmet, som även de kan anses vara stereotypiskt kvinnliga.

Majoriteten påpekar dock vikten av att påverka och förändra könsrollerna och de har själva ett förslag på hur detta kan förbättras; "Man ska alltid diskutera och alltid prata med varandra om allting. Gör man inte det så tror jag att man befäster könsrollerna lite. Pratar man med varandra så är det nog också lättare att förändra dem, istället för att man bara kliver in i de stereotyper som finns".

Vi tolkar detta som att våra informanter menar att det finns befästa könsroller i hemmen, men våra informanter är villiga att förändra dem.

Slutligen menar vi att föräldraskapet och föräldraledigheten är något som leder våra informanter till tankegångar gällande ansvarsfördelningen i hemmet, vilket öppnar möjligheten för förhandling av genuskontraktet.

6.4 Sammanfattning

Innan våra informanter blev föräldrar fanns det mer tid till spontanaktiviteter, träffar med familj eller med kompisar behövde inte planeras på samma sätt utan det kunde bestämmas med betydligt kortare varsel än vad det kan idag. Dessutom hade våra informanter betydligt fler personer i sitt umgänge innan de blev föräldrar och att det är de närmsta vännerna som de har kontinuerlig kontakt med. Våra informanter hade, innan föräldraskapet,

bara sig själva och sin partner att bry sig om och det var enklare att gå ut och äta, de kände sig mer fria.

Under föräldraledigheten menade våra informanter att umgänget utanför familjen blev betydligt mindre, men att behovet av att träffa och kommunicera med andra vuxna fortfarande fanns. Barnet blev en viktig knutpunkt och ofta en grund för samtalsämnen med främmande människor som de annars inte hade pratat med. De familjer som har barn, menar flertalet av våra informanter, är lättare att umgås med då det finns en förståelse för att man har barn och att livet anpassas efter dem.

Vissa av våra informanter menar att det är självklart att man som föräldraledig tar ett visst ansvar i hushållet när man ändå är hemma med sitt barn. Andra menar att det inte är lika självklart, informanterna menar att den lediga tiden man har som föräldraledig på kan man snarare ta det lugnt.

Avslutningsvis tänker vi oss att den studie vi har genomfört här skulle kunna utgöra ett bra material för vidare studier inom flera olika områden, ett exempel kan vara genusområdet. Det skulle vara intressant att undersöka de könsroller som finns inom familjer där båda föräldrarna är föräldralediga och hur dessa könsroller yttrar sig i relationen mellan föräldrarna. För att vidareutveckla denna studie hade det varit intressant att även genomföra fokusgrupper med mammorna tillhörande samma familjer som vi genomfört fokusgrupper med i denna uppsats, för att se om de är av samma uppfattning som papporna gällande könsrollerna i hemmet. Det hade också varit intressant att genomföra fortsatta studier gällande vilken betydelse det sociala livet med exempelvis vänner och arbetskamrater har för en människas välbefinnande under de första åren av ett föräldraskap.

7. REFLEKTIONER

För oss har det varit mycket spännande att skriva en uppsats kring detta ämne, speciellt när vi utgår från de förutsättningar som vi har haft under processens gång. Vi har dels haft en mycket tydlig struktur som måste uppfyllas men vi har också haft en tidsram att anpassa oss efter. Hela processen har inneburit en hel del självdisciplin och det har varit en något trög process mellan varven. Det vi är överens om är att det redan från början ställs krav, inte bara på oss som studenter men även det slutgiltiga resultat som vi presenterar. Det är någonting som kommit att forma hela uppsatsen, det är till exempel inte helt enkelt att välja ett uppsatsämne som kommer att kännas hållbart och intressant under hela processens gång. För oss var det viktigt att ämnet vi valde var någonting som vi båda två var intresserade av och att ämnet i sig var hållbart genom hela arbetet med uppsatsen. När vi sedan påbörjade denna uppsats låg vårt fokus på föräldraledighet kopplat till socialt liv, det skulle handla om pappor och hur de upplever detta. Men vi har faktiskt fått lära oss att det är ett ideal som är svårt att nå upp till, vi har fått justera vårt ämnesval under tiden vi arbetat för att kunna skapa en uppsats som är mer hållbar över tid.

Vi upplever att vårt samarbete, utifrån vissa praktiska aspekter, har varit ganska unikt. Detta eftersom den ena av oss är bosatt i Oskarström medan den andra är bosatt i Norrköping. Majoriteten av vår kontakt har bestått av telefonsamtal, sms och mailkontakt även om vi fått resa fram och tillbaka en hel del under skrivandets gång. Vi är självklart medvetna om att det är tidskrävande att skriva en uppsats och att det är ett heltidsarbete men det har varit extra tufft när vi arbetat med ett så stort avstånd mellan oss. Detta har, till viss del format vårt arbetssätt och för att ta ett exempel slumpade det sig som så att vårt urval skedde genom personliga kontakter. Det var redan från början ganska svårt att avgränsa urvalet eftersom vårt ämnesval, ursprungligen, var ganska brett. Det finns väldigt många kategorier av människor som kunde falla under urvalet och därför blev vi tvungna att försöka avgränsa det så mycket som möjligt. Det kunde vi göra genom att exempelvis enbart intressera oss för pappor med max tre barn.

När det kommer till den tidigare forskning vi inkluderat i vår uppsats upplever vi att det är tveksamt om det stämmer väl överens med våra egna slutsatser. Vissa artiklar beskriver fortfarande en väldigt utpräglad hierarkisk relation mellan män och kvinnor där kvinnor konstant befinner sig i underläge. Relationen innebär dessutom att männen är fast i ett mycket stereotypiskt tänkande där allting som anses vara opassande undviks. Men för oss stämmer inte detta alltid överens med det vi fått fram i våra fokusgrupper. Den moderna

mannen tycks istället vara öppen för att skapa ett nytt sätt att tänka om könsroller. Männen tenderar att ha en mycket accepterande inställning mot att vara hemma och ta hand om barn och hushåll. Istället för att bära på rädslan att bli dömd för det upplever de istället mer positiva nyanser från omgivningen, många har beskrivit hur de blir sedda som mer mogna, ansvarsfulla och mer pålitliga när de blivit föräldrar vilket går emot i princip samtliga artiklar som vi har presenterat i denna uppsats.

Det material som vi samlat in tycks dock vara beroende av en viss social kontext, vad vi menar med det är att materialet måste förstås utifrån ett visst sammanhang. Exempelvis är de artiklar som vi presenterat är spridda över tid, det är både äldre men mer aktuella publikationer och de kommer från olika ställen runt om i världen. Vårt material skulle exempelvis inte vara applicerbart i den verklighet som beskrivs i artikeln "Perceptions of mothers and fathers who take temporary work leave". Visserligen är den artikeln skriven år 1984 vilket innebär en helt annan social kontext än den som råder idag men de resultat som vi nått fram till strider mot väldigt mycket av det som står i artikeln.

Däremot är vi överraskade över att finna att Yvonne Hirdmans teori fortfarande är så aktuell idag som den faktiskt är, det hon beskriver i sin teori går fortfarande att applicera på människors syn på genus även idag. Hennes teori kom till år 1988 och har säkerligen modifierats flertalet gånger sedan dess, men det finns än idag en syn på genus som stämmer väl överens med det hon beskrev så många år tidigare. Dessutom är detta med genus ett väl omdiskuterat område, det tycks vara en omöjlighet att finna en universell beskrivning av genus som stämmer överens med kontexter som kultur och samhällsstruktur världen över. Bara i den artikel som vi beskrivit som utgår från Italien kan vi finna skillnader som grundar sig i både kultur men också tradition. Därmed är vi positivt överraskade av de resultat som vi har nått i denna uppsats.

Processen med att sammanställa denna uppsats har varit energikrävande och det har varit en mycket tuff intellektuell utmaning. Men vi som står bakom denna uppsats har vunnit mycket på detta arbete och vi är eniga om att det finns mycket mer information att hämta. Det tycks vara en diskussion som aldrig riktigt tar slut, vi märker att det redan nu råder ett förändringsarbete och den syn vi har på föräldraskap idag skiljer sig mycket från tidigare generationer. Därför vill vi avsluta med att säga att vi ser fram emot att följa den utveckling som kommer att ske i vårt moderna samhälle den närmsta tiden och vi vill se vad denna utveckling kommer att innebära för våra kommande generationer.

Litteraturkällor

Allwood Carl Martin & Eriksson Martin. G (1999): *"Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper"* 1a upplagan, Lund Studentlitteratur AB

Bryman, Alan (2001): *Samhällsvetenskapliga metoder*, 5e upplagan. Malmö Liber AB

Bryman, Alan (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2e upplagan. Malmö Liber AB

Hirdman, Yvonne (2001): *Genus – om det stabila föränderliga former*, 2a upplagan, Liber AB, Malmö

Randall, Collins (2005): *Interaction chain rituals*, Princeton University Press

Scheff, Thomas J (1994): *Microsociology, Discourse, Emotion and Social Structure*. University of Chicago Press

Wibeck, Victoria (2010): *Fokusgrupper*, 2a upplagan. Studentlitteratur AB Lund

Ödman, Per Johan (2007): *Tolkning, förståelse, vetande*, 2a upplagan, Norstedts Akademiska Förlag

Internetkällor

http://www.tco.se/Documents/2013/0214%20Pappaindex%202013_1.0.pdf

Datum: 4 december 2014

<http://www.1177.se/Kronoberg/Tema/Barn-och-foraldrar/Familjeliv-och-relationer/Foraldraskap/Att-bli-foralder/?ar=True>

Datum: 11 december 2014

Datum: 4 december 2014

Publikationer

Bosoni, Letizia, Maria (2008) “”Breadwinners” or ”Involved fathers” Men, Fathers and Work in Italy” University of Calgary, Canada

Coleman, Jill & Renae, Franiuk (2011) “Perceptions of Mothers and Fathers who take temporary work leave”, Sex Roles, Aurora University, Aurora USA

Moon Michelle & Hoffman D. Charles (1998) “Mother’s and father’s Differential

Expectancies and Behaviors Parent X Child Gender effects”, Heldref Publications, Birmingham

BILAGA 1 – Fokusgruppsguide

Ålder?

Antal barn?

Varit föräldradig?

Relationer

Föräldradighet

Social identitet

Familjeliv

Prioriteringar

Känslan av medlemskap

Bibehållande av relationer

Könsroller

Umgänge

Sociala effekter av föräldradigheten

Linnea Börjesson

Karl Karlsson

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se